

DIPLOMADOLGOZAT

Hani Viktória

2025

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Kaposvári Campus
Neveléstudományi intézet
Gyógypedagógia alapképzési szak

Állatasszisztált terápia

Belső konzulens: Tóth-Szerecz Ágnes
tanársegéd

**Belső konzulens
intézete/tanszéke:** **Neveléstudományi Intézet**
Gyógypedagógiai Tanszék

Készítette: Hani Viktória

Képzési hely: Kaposvár

2025

Tartalomjegyzék

Bevezetés	4
Célkitűzés	5
Vizsgálati anyag és módszerek	6
Szakirodalom feldolgozása	8
Kutatásmódszertani eszközök bemutatása	19
Kutatás körülményeinek bemutatása	20
A szülői interjúk értékelése.....	20
A szülői interjúk feldolgozása	22
Szakembereknek szóló kérdőív feldolgozása	32
Összefoglalás	42
Felhasznált irodalom.....	44
Nyilatkozat	47
Mellékletek.....	48

Bevezetés

Szakedolgozatomat az állatasszisztált terápiaíkról, illetve állatasszisztált foglalkozásokról írtam. Elsősorban azért ezt a témát választottam, mert számomra érdekes szakterület és úgy képzelem el a jövőmet, hogy ilyen jellegű foglalkozásokat fogok tartani, másrészt pedig azért, mert az én életemben is nagy szerepet játszik az állatok szeretete, és szeretném másokkal is megismertetni ezt az érzést és ezáltal rávezetni az embereket önmaguk szeretetére is.

Hiszem, hogy ma Magyarországon szükség van az állatok segítségére a gyerekek szocializációjában, segítségében és fejlesztésében. Véleményem szerint az állatok hihetetlen pluszt adnak egy gyermek életéhez. A mai rohanó világban elfelejtik a szülők, hogy az életre szóló barátság ember és állat között lehet a legmélyebb.

Szakedolgozatomban a magyarországi állatasszisztált foglalkozások mai helyzetét vizsgáltam meg különböző szemszögekből.

Célkitűzés

Kutatásom célja az volt, hogy megvizsgáljam, ma Magyarországon mennyire elérhetőek és népszerűek az állatterápiás eljárások. A téma komplex átvizsgálása érdekében a szolgáltatásokat igénybe vevő gyermekek/fialatok szüleit, valamint a terápiás munkát végző szakembereket is megkérdeztem arról, milyen benyomásaik, tapasztalataik vannak a témával kapcsolatban.

Vizsgálati anyag és módszerek

Kérdőíves kutatást végeztem a pedagógus/gyógypedagógus kollégák körében és interjúztatásos kutatást végeztem a szülők körében.

Az interjú, mint önálló kutatási technika, az 1970-es évektől kezdve nyert egyre nagyobb teret a társadalomtudományi kutatásokban. Korábban főként kiegészítő eszközként funkcionált, például kérdőívek háttérelmzéseként alkalmazták. Módszertanilag a kvalitatív megközelítéshez tartozik, mivel nem számszerűsíthető, hanem narratív, szubjektív tapasztalatokon alapuló adatokkal dolgozik. Elsődleges célja egy adott téma részletes, mélyreható feltárása, amely ezáltal magas érvényességet biztosít a kutatás számára.

A kutatói attitűd alapján az interjúk három fő típusa különböztethető meg:

- **Puha interjú:** Ebben az esetben a kérdező célja egy barátságos, nyugodt, ugyanakkor szakmailag kontrollált légkör megteremtése. Az ilyen típusú interjúk segítenek csökkenteni a vizsgálati szorongást, és megkönnyítik az interjúalany számára a megnyílást. Ez a forma a leggyakoribb a kvalitatív kutatások során.
- **Semleges interjú:** A kérdező itt kizárólag a kérdések feltevésére és a válaszok rögzítésére szorítkozik, anélkül hogy reflektálna vagy visszacsatolna az alany mondanivalójára. Ez a módszer különösen akkor hasznos, ha minden résztvevőnek pontosan ugyanazokat a kérdéseket kell feltenni, azonos keretrendszerben – hasonlóan egy kérdőívhez, de nyitott válaszlehetőségekkel.
- **Kemény interjú:** Ebben a formában a kérdező tudatosan feszültséget kelt, amelynek célja az alany reakcióinak feltérképezése stresszhelyzetben. Ez a megközelítés a társadalomtudományokban ritkábban használt, mivel etikai és pszichológiai szempontból érzékenyebb beavatkozásnak minősül.¹

Az interjúk elemzése összetettebb folyamatot igényel, mint a kérdőívek esetében. Míg a kérdőíves adatfelvétel során – különösen az online szerkesztőfelületek használatával – az adatgyűjtés és rendszerezés viszonylag gyorsan és strukturáltan történik, addig az interjúk feldolgozása sokkal nagyobb rugalmasságot, értelmezést és minőségi elemzést kíván. Az

¹ Szakács Ildikó Réka (2020): Bevezetés a politikatudomány forrásainak tanulmányozásába https://eta.bibl.u-szeged.hu/3743/7/EFOP362_olvasolecke7_Szakacs_Ildiko_Reka_Bevezetes_a_politikatudomany_forrasainak_tanulmanyozasaba_20200928.pdf

interjú anyag elemzése során fontos, hogy az idézett részletek szorosan illeszkedjenek a dolgozat fő mondanivalójához. A kiválasztott idézetek legyenek tömörek, lényegretörők, és hordozzák a megkérdezett személy gondolatainak legjellemzőbb elemeit. Ezek a szövegrészek segítik a kutatási eredmények alátámasztását és mélyebb kontextusba helyezését.²

A célcsoport elérése javaslatok alapján történt, illetve online szóbeli interjút készítettem a szülőkkel.

² Szakács Ildikó Réka (2020): Bevezetés a politikatudomány forrásainak tanulmányozásába https://eta.bibl.u-szeged.hu/3743/7/EFOP362_olvasolecke7_Szakacs_Ildiko_Reka_Bevezetes_a_politikatudomany_forrasainak_tanulmanyozasaba_20200928.pdf

Szakirodalom feldolgozása

Történeti áttekintés, alapfogalmak

Az állatasszisztált tevékenységek bemutatásakor többnyire axiómaként tekintenek arra a tételre, amely szerint az ember-állat terápiás/edukatív kapcsolat az emberre nézve protektív. Általános a témában érintett szakemberek körében is az a nézet, hogy az állat jelenléte, spontán viselkedése, interakciós nyitottsága stb. segíti az edukatív, illetve a terápiás folyamatokat (Aubrey 2001, Csányi 1999). A biofília-koncepció szerint az ember azért érez nyugalmat a kiegyensúlyozott állatok jelenlétében, mert ez biztonságot nyújtott a régi időkben - amiből következik, hogy az úgynevezett terápiás állatok egyik legfontosabb jellemzője a nyugodtság (Bánszky-Kardos-Rózsa-Gerevich, 2012).

Az ókortól kezdődően-napjainkig számos történetet őriz az emberiség arról, hogy az állatok s az emberek kapcsolatai miként alakultak. Egy ilyen történet Aszklépiosz története. Erről bővebben olvashatunk Robert Graves: A görög mítoszok című munkájában (Fine 2010).

Az első dokumentált, állatokkal megvalósuló terápiás ellátás Angliában volt 1792-ben, ahol haszonállatok bevonásával – többek között nyulakkal – a pszichiátriai gondozásra szoruló betegek ellátását segítették (Jackson, 2012). A Bánszky Noémi - Kardos Edina - Rózsa Linda - Gerevich József által jegyzett tanulmány (2012) szerint a 19. században állatasszisztált ellátásokkal is gyógyítottak a washington-i St. Elizabeth kórházban, ahol mentálhigiénés jellegű programban alkalmazták az állatokat. A második világháború idején a mentális egészség tekintetében potenciálisan gyógyító hatású az ember és az állat kapcsolata, mert az állat jelenléte, annak spontán viselkedése és a két fél között létrejövő interakció önmagában terápiás hatással, értékkel bír (Kruger-Serpell 2010). Végül az örökzöld, mindenki által ismert történet Boris Levinson pszichológustól, aki egy New Yorkban megrendezett konferencián számolt be az 1960-as évek elején tett felfedezéséről, amely szerint a kutyája – Jingles -, aznap akaratlanul is vele tartott egy kisfiú kezelésére és ennek hatására sikerült a kommunikációs és pszichés gátnak leomlania ő és kliense között.

Az állatasszisztált terápiák a kliens szomatikus, fiziológiai és lelki állapotát egyaránt befolyásolni képes eljárások, ezért is mondják, hogy komplex hatással bírnak a személyiség egészére (Jackson 2012). Német nyelvterületen használatos a Fördermaßnahmen kifejezés, amit úgy lehetne legpontosabban fordítani, hogy támogató intézkedések, ami alatt azt értik, hogy az állatokat gyógypedagógiai céllal alkalmazzák a sajátos szükségletű gyermekek fejlesztésekor. Az állatok terápiás, illetve szabadidős célú felhasználásának elválasztása fontos elem az

állatokkal segített eljárások fogalmi tisztázása során. Ugyancsak fontos az állatokra való emocionális reakció (rekreációs felhasználás) és a terápia közötti világos különbségtétel (Takács, 2015).

Nézőpont kérdése, hogy milyen állatot tekintünk terápiás szempontból megfelelőnek – ez eléggé szubjektív megítélés alá esik. De mindenképpen szükséges, hogy rendelkezésünkre álljanak előzetes adatok az állat viselkedéséről a különböző szituációkban, mert csak ezen információk tudatában lehet a kliens biztonságát garantálni, és ezzel együtt az állat jóllétét is. Több országban a legtöbb különféle állatfajra vonatkozóan elvárásokat fogalmaztak meg az állatok jellemét illetően sőt, főleg a kutyák esetében jogszabályi előírásokat is megfogalmaztak már. Magyarországon a segítő kutyákra vonatkozóan jelent meg rendelet, mely alapján megkülönbözteti a jogszabály a vakvezető, a mozgáskorlátozott személyt segítő, a hangot jelző, a rohamjelző, a személyi segítő és a terápiás kutyát. A 27/2009. (XII.3.) SZMM Rendelet tartalmazza a felsorolást, valamint a kiképzés, a vizsgáztatás és a kutya alkalmazhatóságának szabályait.

Lásd: http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=124322.261227

Az állatokkal segített eljárások színes sokféleségében néhány alapfogalmat már a kezdetekkor érdemes tisztázni – írja Takács István. A szakma legismertebb mozaikszavai: az AAA, AAP/AAE, AAT. Ezeken kívül még találkozhatunk a szakirodalomban az AAI, Individual AAA, Group AAA, illetve az Állatasszisztált terápia és speciális populáció -avagy angolul Animal-Assisted Therapy and Special Populations - fogalmakkal, és a fogalmakon belül is sokszor találkozhatunk az életkori besorolásokkal/megkülönböztetésekkel.

AAI (Animal Assisted Intervention) -nak tekintünk minden olyan beavatkozást, intervenciót, amely állatot von be a terápiás vagy fejlesztő folyamat során.

Az **AAA** talán a leggyakrabban használt kifejezés. Az Animal Assisted Activity- az állattal segített tevékenység, ami állatok bevonásával járó elfoglaltság, amely során az egészséges és/vagy beteg ember számára az állat jelenléte segítőn hat valamely tevékenységében, illetve állapotában (Takács, 2015). Ezen tevékenység lehet szabadidős vagy pedagógiai célú, amelynek során az egyén motivációinak pozitív irányú alakítása a cél és ezáltal életminőségének javítása. Az állattal segített tevékenységek nem feltétlenül célzott beavatkozások; előfordul, hogy az állat jelenléte inkább a foglalkozáson résztvevő személyek komfortérzetének alakításában játszik szerepet. Az állat jelenléte az ilyen helyzetekben hozzájárulhat az izoláltság csökkentéséhez, fejlesztheti/támogathatja a különféle szociális

interakciókat, segítheti a kommunikációt a résztvevők között, továbbá a jelenlévők eltérő empátiás hozzáállását megerősítheti/javíthatja. Összességében azt mondhatjuk, hogy az állatokkal segített tevékenységek bizonyos szempontból az általános életminőség javítását célzó foglalkozások, amelyek során a kapcsolatban érintett felek érzelmi állapota kedvezőbb az állat jelenléte által, s így az érintett felek fizikai- és szellemi aktivitását pozitívan befolyásoló tényezőként tekinthetünk az állatokra. Eme tevékenységeket nem csak és kizárólag a szakemberek végzik, és többnyire nincs is a folyamathoz kezelési cél rendelve, így sajnálatos módon általában nem készülnek dokumentációk az ilyen ellátásokról. Az AAA ellátások során a spontaneitás szerepe lényegesen meghatározóbb, mint a terápiás célú és igényű beavatkozások esetében (Takács, 2015).

Az **AAP**- Animal Assisted Pedagogy vagy más szövegkörnyezetben **AAE**, Animal Assisted Education – alatt azt az ellátást értjük, amely során az állattal segített egyénen, pedagógiai-nevelési-oktatási tevékenységet folytat egy vagy több olyan pedagógus, aki(k)nek megfelelő ismeretei vannak a segítő állatról, s azt célzottan, a pedagógiai koncepciójának megfelelően használja fel.

Az **AAT** -Animal Assisted Therapy- olyan tudatos, célorientált, a beteg vagy sérült egyén állapotának megváltoztatását és/vagy befolyásolását célzó tevékenység, amelynek során triadikus kapcsolatban a kliens és a segítő szakember kapcsolatát egy harmadik szereplő, a speciális szempontok szerint kiválasztott állat segíti jelenlétével és viselkedésével, reakcióival (Takács, 2015). Ezen megállapítás alapja a korábban említett Boris Levinson pszichiáter felfedezése.

RAP/RAT-Rabbit-Assisted Pedagogy/ Therapy – az olyan foglalkozásokat jelenti, ahol a terápia során az állat, amelyiket „igénybe vesszük”, az a nyúl.

A terápiás ellátást szakismerettel rendelkező egészségügyi vagy humán végzettségű szakemberek végzik-szakterületük kompetenciahatárainak figyelembe vételével-konkrét, részletezett célok és mérhető fejlődés/állapotváltozás elérésének céljával. Úgy is mondhatjuk, hogy ez egy olyan triád, amikor a klienst a terapeuta és annak társa, a koterapeuta (esetünkben egy állat) segíti a gyógyulásában. A kliens aktív és/vagy passzív résztvevője lehet az eljárásnak, azaz mindkét esetben lehetséges az állatokkal segített eljárást alkalmazni (Takács, 2015).

Az állattal segített terápiák hatásairól számos megfigyelés, értekezés anyaga áll rendelkezésünkre. Ennek egyik oka az, hogy tudatosan törekedett az orvoslás minden olyan tevékenységet élesen leválasztani, amely nem fért bele a folyamatellenőrzött s igazolt ellátások körébe. A másik ok az, hogy az állattal segített eljárások hatásmechanizmusai nincsenek kellően argumentálva. Hiányzik egy teoretikus keret arra vonatkozóan, hogy az ember és az állat közötti kapcsolat hogyan és miért terápiás hatású (Kruger-Serpell 2010). Ugyanakkor számos olyan fiziológiai, pszichés állapotváltozást tudunk leírni, amelyek során vélhetően -az állatok gyógyító együttműködése a változás kulcsa. Kétségtelenül komoly igény lehet az AAT-ellátásra különösen a gyógyító pedagógia területén (Topál-Hernádi 2011), azonban ennek az ellátási módnak az analizálásához a hatásvizsgálatok, szakmai protokollok kidolgozása elengedhetetlen.

Állatasszisztált pedagógia a tanteremben

Az elmúlt évtizedek során az állatok szerepe egyre hangsúlyosabbá vált a nevelési és oktatási célú terápiás környezetek terén. A kezdetekkor inkább a véletlenszerűen szerveződött az állatok részvétele ezekben a közegekben. Évtizedek tapasztalatai formálták, alakították ki a ma létező és használható modelleket és a jelen tapasztalásai segítenek a még precízebb, újabb modellek kialakítását. Hosszú út vezetett Dr. Boris Levinson állat-orientált gyermekpszichoterápiájától a napjainkban is alkalmazott modellek kialakulásához.

A terápiás és nevelési célok nagyban meghatározzák, hogy adott esetben milyen állatfaj bevonása a legmegfelelőbb az egyéni vagy csoportos fejlesztés során. Az állat kiválasztása mindig a gyermekek szükségleteihez, életkorához és a kívánt fejlesztési területhez igazodik. A kutatási eredmények szerint például a szorongás oldására kiválóan alkalmasak a macskák vagy a kacagógerlék, míg tanulási helyzetekben – például kognitív képességek erősítésére, agresszió csökkentésére vagy szociális készségek fejlesztésére – a kutyák bizonyulnak a leginkább hatékonyak.

Ezeket az eredményeket figyelembe véve például az Egyesült Királyságban egyre gyakoribbá vált a kutyák bevonása oktatási intézményekbe, különösen könyvtárakba és iskolákba. Itt olyan kezdeményezések indultak, mint a „**Bark and Read**” vagy a „**Reading to Dogs**” program, amelyek célja az olvasási kedv növelése és a tanulók teljesítményének javítása volt.

E programok során a kutyák rendszeres jelenlétének hatását tudatosan kívánták megfigyelni és dokumentálni. Bár a kutatási környezet korlátozott lehetőségeket biztosított –

hiszen a megfigyelések a hagyományos tanórai keretek között zajlottak –, mégis sikerült értékes tapasztalatokat gyűjteni arról, hogy az állatok milyen módon járulnak hozzá a tanulók fejlődéséhez, különösen motivációjuk, érzelmi állapotuk és tanulási kedvük szempontjából.

Tapasztalataikat maguk által felépített megfigyelőlapon vezették. A kutatás lefolytatásához nem állt rendelkezésre plusz kapacitás. Arra építették fel ezt a kutatást, hogy „[...] az ember nemcsak a saját fajtársaival képes és hajlamos komplex szociális interakciókon alapuló társas kapcsolatokat kiépíteni és fenntartani, hanem egyedülálló módon jellemző rá, hogy idegen fajok egyedeit is bevonja szociális kapcsolatainak bonyolult hálózatába” (Topál és Hernádi, 2011. 678. o.).

„A szociális kompetencia öröklött és tanult elemek készletéből áll; ezek összessége adja a személy attitűdjét, készségeit, képességeit, amelyek hozzájárulnak a harmonikus életvitelhez, és döntően meghatározzák közösségi beilleszkedését” (Németh, 2008. 23. o.). Ez a képességrendszer szociális, kognitív, valamint emocionális elemeket egyaránt tartalmaz, és folyamatos változás jellemzi. Csányi véleménye az, hogy a kutyák az emberhez jóval erősebben kötődhetnek, mint a fajtársaikhoz (Csányi, 2001. 61–63. o.). „A kutya természetes környezete ugyanis az emberi közösség” (Csányi, 2001. 51. o.). Ez teszi alkalmassá a kutyákat arra, hogy tartós jelenlétükkel pozitív hatást érzünk el. Vajon a kutyák is képesek érzelmeiket kifejezni és megérteni? A kutya is képes az érzelmeik kimutatására. Az érzelmeit testtartással, hangadással, viselkedéssel adja az ember tudtára, csak ezeket a reakciókat meg kell tanulni felismerni. Egy gazdájához erősen kötődő kutya képes az empátiára is. Csányi véleménye szerint a kutyáknak igen gazdag az érzelmi repertoárjuk. „A kutyák érzelmi azonosulása nemcsak afféle passzív összehangolódás” (Csányi, 2001. 77. o.)

Csányi szerint az ebek érzelmi repertoárja igen gazdag, és nem csupán passzívan tükrözik a környezetük hangulatát, hanem aktívan azonosulnak az ember érzelmi állapotaival (Csányi, 2001).

A kutyák jelenléte serkentőleg hathat az endorfinok termelésére, amely nyugalmat és örömeztetést idéz elő. Egy érzelmileg stabilabb, érdeklődő gyermek pedig könnyebben tud tanulni és nyitottabb a közösségi tapasztalatokra.

A szociális kompetencia fejlődése nem kizárólag az érzelmeiken múlik, hanem az egyén belső értékrendjén is. A szabályok követése – legyen az kimondott vagy kimondatlan norma – a társas együttélés alapja. Érdekes módon a kutyák is képesek ezekhez a szabályokhoz igazodni, amit a nevelhetőségük és együttműködési hajlandóságuk jól bizonyít.

Összességében elmondható, hogy a kutyák rendelkeznek azokkal a kognitív és érzelmi adottságokkal, amelyek lehetővé teszik számukra, hogy az emberi környezethez megfelelően alkalmazkodjanak, és ezáltal sikeresen vegyenek részt terápiás folyamatokban is (Konti, 2017).

A megfigyelésekből az is kiderült, hogy a szomorodó, csüggedt, esetleg barát nélkül maradt gyerekek szívesebben voltak hosszabb ideig a terápián résztvevő kutyával. Ilyenkor a kutya a különleges empatisz képességével hozzásegítette az adott gyermeket szorongásának csökkentéséhez, figyelmét elterelte a bánatáról, ezáltal lehetőséget adott arra, hogy más gyerekekkel is kommunikálhasson, barátkozhasson. A kutya ezenkívül növelte a gyermeknél az endorfin szintet, megszüntette a szeparációs szorongását és a kirekesztettség érzése is megszűnt. Egy állat jelenléte mindig jó indok egy beszélgetés elindítására - a kutya jelenléte az osztályban kezdetben szokatlan volt a gyerekeknek, ez pedig alkalmat adott nekik arra, hogy párbeszédet kezdeményezzenek az újdonságról. A kutyák jelenléte rendkívül erős motivációs hatással bírt a gyermekek számára – olyan mértékűvel, amelyet nehéz lenne pusztán pedagógiai eszközökkel elérni. A szabályok elsajátítása és azok követése gyorsabban és stabilabban történt meg a kutyás foglalkozások során, mint a hagyományos tanulási helyzetekben. A megfigyelések szerint azokban az órákban, amikor a kutya nem vett részt a foglalkozáson, a gyermekek gyakran nyugtalanabbak és kevésbé koncentráltak voltak, elégedetlenségüket pedig nem is rejtették véka alá.

Két gyermek esetében különösen szembetűnő volt a változás: náluk a kutyákkal való közös időtöltés fokozatosan megszüntette a korábban fennálló félelmet az állatoktól, valamint enyhítette a túlzott kézmosási kényszert, ami szorongásos viselkedésformaként jelentkezett.

Három másik tanuló esetében a kutya más és más módon vált pozitív hatású segítőtűvé. Egyikük számára a kutya jelenléte a szülőtől való elválással kapcsolatos szorongást enyhítette, egy másik tanulónál a koncentráció és a kitartás fejlődését segítette elő, míg a harmadik esetben a gyermek korábban impulzív, agresszív viselkedésének enyhítésében mutatkozott pozitív hatás (Konti, 2017).

A kutyával támogatott pedagógia olyan támogató környezetet teremt, ahol a gyermekek és az állatok között szociális kötődés alakul ki. E kapcsolat során mindkét fél – gyermek és kutya – képes érzelmeiket kifejezni, felismerni és azokhoz viselkedését igazítani, ami kiemelkedő jelentőségű a szociális és érzelmi kompetencia fejlesztésében (Konti, 2017).

A vizsgálat során regisztrált tapasztalatok megerősítik, hogy a kutyás foglalkozások jelentős mértékben hozzájárulnak a szociális készségek fejlődéséhez – az érzelmek felismerésétől az alkalmazkodó magatartásig.

A későbbiekben tervezték a kognitív képességekre gyakorolt kedvező hatások bizonyítását egy másik vizsgálati időszakban. (Konti, 2017)

A segítő kutyák képzését, vizsgáztatását és hivatalos alkalmazhatóságát a 27/2009. (XII.3.) SZMM rendelet szabályozza, melyet 2016-ban módosítottak a korszerűbb szabályozás érdekében. A rendelet második paragrafusa határozza meg azokat a kutyatípusokat, amelyek különféle segítői szerepeket tölthetnek be, valamint rögzíti ezek kiképzési és felhasználási feltételeit.

A jogszabály szerint az alábbi hat segítőkutyatípus különböztethető meg:

- a) **Vakvezető kutya** – látássérült személyek irányítására kiképzett eb.
- b) **Mozgássérülteket segítő kutya** – mindennapi feladatokban nyújt támogatást mozgásukban korlátozott személyeknek.
- c) **Hangjelző kutya** – hallássérült emberek számára a környezeti hangok, például csengő, telefon vagy veszélyt jelző hangok észlelését segíti.
- d) **Rohamjelző kutya:** Olyan speciálisan képzett eb, amely képes előre jelezni az epilepsziás vagy más típusú, krónikusan jelentkező rohamszerű állapotokat. Ezekben a helyzetekben a kutya nemcsak figyelmezteti a gazdáját vagy környezetét a közelgő rosszulésre, hanem adott esetben képes közbeavatkozni, ezzel is növelve a biztonságot.
- e) **Személyi segítő kutya:** Ez a kutyatípus a mindennapi tevékenységekben nyújt támogatást olyan emberek számára, akik valamilyen fogyatékkal élnek. Segítséget adhat például öltözködésben, tárgyak elhozatalában, ajtók nyitásában, ezáltal elősegítve a használó önállóbb életvitelét.
- f) **Terápiás kutya** – alkalmazása elsősorban pedagógiai, gyógypedagógiai, pszichológiai, pszichiátriai, szociális és konduktív rehabilitációs folyamatokban történik.

A segítő kutyák alkalmazása – különösen a terápiás célú bevetés – csak akkor lehet eredményes, ha az állat fizikailag és mentálisan is jól érzi magát a foglalkozás során. A hatékony állatasszisztált terápia feltétele, hogy a kutya ne tapasztaljon fájdalmat, ne érezze magát kényelmetlenül, és ne legyen kitéve olyan helyzeteknek, amelyek számára stresszesek

vagy szorongáskeltőek. A kutyavezetőnek képesnek kell lennie felismerni az állat viselkedéséből, ha az kellemetlenül érzi magát, és ilyen esetben kötelessége azonnali beavatkozást kezdeményezni.

A páciens és az állat közötti kapcsolat kölcsönösségen kell, hogy alapuljon – **nem elegendő csupán az emberi résztvevő jólétére koncentrálni**, az állat igényeit is ugyanolyan komolyan kell venni (Sátori, 2021). Egyensúly és tisztelet nélkül a terápia hosszú távon hatástalanná válhat.

Bush és Zarosa (2017) öt alapelvet határoznak meg, amelyeket minden terápiás foglalkozás során figyelembe kell venni az állat jóléte érdekében:

1. Az állat ne maradjon éhes vagy szomjas.
2. Ne legyen kitéve sem fájdalomnak, sem fizikai sérülésnek, sem betegségnek.
3. Ne alakuljon ki félelem vagy szorongás az állatban.
4. Ne tapasztaljon kényelmetlenséget a környezetében.
5. Legyen lehetősége természetes viselkedésmintáinak kifejezésére.

A terápiás kutya munkába állítása előtt minden alkalommal szükség van egy előzetes fizikai és viselkedési állapotfelmérésre, amely során a vezető és a foglalkozás irányítója közösen értékeli, hogy az állat készen áll-e az adott napi feladatokra.

A terápiás célra alkalmazott állatok tartása és felhasználása során kiemelten fontos, hogy az állattartók és intézmények betartsák az állatvédelemmel kapcsolatos hatályos jogszabályokat. Ebbe beletartozik az **1998. évi XXVIII. törvény az állatok védelméről és kíméletéről**, valamint a részletszabályokat tartalmazó **41/2010. (XI.26.) Kormányrendelet**, amely az állattartás körülményeit is részletesen szabályozza.

Ezen előírások alapul szolgálnak a terápiás állatok elhelyezésére alkalmas környezet kialakításához, biztosítva számukra a fajtájuknak, méretüknek és fiziológiai szükségleteiknek megfelelő életfeltételeket. Az állattartónak figyelembe kell vennie az állat **életkorát, nemét, egészségi állapotát**, és olyan környezetet kell kialakítania, amely nem jelent kockázatot az állat testi épségére.

A szabályozás alapján a tartási terület mérete is testtömeghez kötött:

- **Kistestű kutyák (20 kg-ig):** minimum 10 m²,
- **Közepes testű kutyák (20–40 kg):** legalább 15 m²,
- **Nagytestű kutyák (40 kg felett):** minimum 20 m² mozgástér szükséges.

A mozgástér biztosítása nem csupán kényelmi kérdés, hanem **jóléti alapelv**, amely hozzájárul az állat egészséges fejlődéséhez és stresszmentes viselkedéséhez.

Az állattartó köteles a tartási helyet úgy kialakítani, hogy az ne okozzon sem fizikai, sem mentális sérülést. **Különböző fajhoz tartozó állatok csak akkor tarthatók egy térben**, ha az együttélés nem jelent veszélyt egyik faj egyede számára sem – sem testi sérülés, sem pszichés megterhelés formájában. Fontos, hogy minden állat számára biztosított legyen saját, zavartalan pihenő- és táplálkozási hely.

Emellett az állattartónak aktívan gondoskodnia kell arról is, hogy **az állat ne tudjon kiszökni a tartási területről**, és megfelelő védelemben részesüljön a külső behatásokkal szemben (NÉBIH, 2017).

A terápiás célú foglalkozásokon számos állatfaj használható, azonban a **kutyák továbbra is a legelterjedtebb és legsikeresebb segítő állatok közé tartoznak**. Ez részben annak köszönhető, hogy jól képezhetők, szociálisan nyitottak, és örömmel működnek együtt az emberekkel. Különösen hatékonyan alkalmazhatók **pszichiátriai páciensekkel való munkában**, mivel képesek felismerni és értelmezni az emberi gesztusokat, mimikát és érzelmeket – ezáltal érzékenyen reagálnak a terápiás helyzetekre is.

Mely állatok láthatnak el terápiás feladatokat?

Tágan definiálva a munkaállatnak nevezünk minden olyan állatot, melyet egy meghatározott feladatra kiképeztek és használnak (ló, kutya, delfin, patkány, galamb stb.). A terápiába bevont állatokkal szemben követelmény, hogy az állat számára megterhelő, stresszes helyzetekben ne adjon szélsőséges félelmi vagy agresszív reakciót (temperamentum vizsga) vagy a terápia során kell a biztonságos helyzetet megteremteni.

Terápiás állatként igen sokféle faj beválhat, de a legszélesebb körben a kutyát alkalmazzák, tulajdonságainak rendkívül előnyös kombinációja miatt. Ráadásul könnyen megtaníthatóak különböző feladatokra és örömeiket is lelik az emberekkel való játékban. Ezen

túlmenően a kutyák különösképpen alkalmasak arra, hogy pszichiátriai betegekkel dolgozzanak, mert képesek gesztusokat is megtanulni, illetve megérteni.

Terápiás lovak, -lovaglás

A terápiás lovaglás, a hippoterápia is egyre szélesebb körben elterjedt. Ehhez a lovaknak kiegyensúlyozott, jól tanítható, erős testalkatúaknak kell lenniük. A hippoterápia lényege a ló mozgásában van, ezért főként a mozgást befolyásoló betegségek gyógykezelésénél alkalmazzák. Természetesen pszichológiai problémák kezelésére is alkalmasak a lovak, elsősorban kommunikációs, magatartási- és tanulási zavarok gyógyításánál, kihasználva a lovakkal kialakult érzelmi kötődést. A lovasterápia jótékony hatásai túlmutatnak a mozgásfejlesztésen: alkalmas lehet szorongás csökkentésére, agresszív viselkedés mérséklésére, valamint az önbizalom erősítésére is. A lóval való kapcsolódás segíthet a félelmek leküzdésében és az érzelmi stabilitás kialakításában is.

A lovasterápia több ágazatra bontható, melyek eltérő célcsoportokat és fejlesztési irányokat céloznak meg. A **hippoterápia** egy orvosi indikációra alapozott, neurofiziológiai elveken nyugvó mozgásterápiás eljárás, amelyet speciálisan képzett gyógytornászok vagy szomatopedagógusok végeznek, terápiás ló közreműködésével.

A **gyógypedagógiai lovaglás, lovas torna és speciális fogathajtás** célja olyan gyermekek és fiatalok komplex fejlesztése, akik valamilyen érzékelési, értelmi vagy viselkedésbeli eltéréssel élnek. A célcsoportba beletartoznak például tanulásban vagy értelmileg akadályozott gyermekek, az autizmus spektrumzavarral élők, részképesség-zavarral küzdők, látás- és hallássérült személyek, mozgáskorlátozott vagy hiperaktív tanulók, magatartászavaros fiatalok, valamint azok is, akik kommunikációs vagy szociális készségek terén mutatnak elmaradást.

A terápiás foglalkozások mindig az egyéni szükségletekhez és képességekhez igazodnak, így minden résztvevő számára személyre szabott fejlesztési lehetőséget biztosítanak.

A fejlesztés fókuszja mindig az adott fogyatékoság típusához és az egyéni szükségletekhez igazodik. A lovon végzett mozgás, a lóval való interakció, valamint a lovarda környezete olyan komplex hatást gyakorol a résztvevőkre, amely egyszerre mozgásos, kognitív, szociális és érzelmi területeken idézhet elő pozitív változásokat. A foglalkozások történhetnek

egyéni vagy kiscsoportos formában, és minden esetben célzott, pedagógiailag megalapozott fejlesztési terv mentén zajlanak.

Pszichoterápia lóval: A lóval támogatott pszichoterápia széles körben alkalmazható különféle pszichiátriai zavarok kezelésében. Hatékony kiegészítő terápiás forma lehet többek között hangulatzavarok, depresszív állapotok, szorongásos problémák, valamint személyiség- és viselkedészavarok esetén. Ezen kívül sikerrel alkalmazzák a szenvedélybetegségekkel küzdők rehabilitációjában is, mivel a lóval való interakció elősegíti az önismeret elmélyülését, az érzelemszabályozást és a bizalom kialakulását.

Kutatás bemutatása

Kutatásmódszertani eszközök bemutatása

Az interjú mint önálló kutatási eszköz az 1970-es évektől vált egyre elterjedtebbé a társadalomtudományi vizsgálatok körében. Ezt megelőzően jellemzően kérdőíves kutatások kiegészítő elemeként használták. A módszertani besorolás szerint a kvalitatív eljárások közé tartozik, mivel nem számszerű adatokra, hanem egyéni történetekre, élményekre és tapasztalatokra épít. Fő célja, hogy egy adott jelenség mélységeit tárja fel, és ezzel érvényes, sokszínű képet nyújtson a kutatott témáról.

A kérdező hozzáállása alapján háromféle interjútypust különböztethetünk meg:

- Puha: barátságos, nyugodt légkör kialakítására törekszik, amely segíti az alanyt a megnyílásban.
- Semleges: a kérdező nem reflektál, kizárólag a kérdések feltevésére és a válaszok rögzítésére koncentrálnak.
- Kemény: tudatosan feszültséget kelt, amely által az alany reakciói stresszhelyzetben vizsgálhatók – ez utóbbi ritkábban alkalmazott forma.

Az interjúk adatainak elemzése jóval összetettebb feladatot jelent, mint a kérdőívek esetében. A strukturált kérdőíveknél – különösen, ha digitális kérdőív-készítő platformokat használunk – a válaszok gyűjtése és feldolgozása gyorsan és hatékonyan történhet. Ezzel szemben az interjúk kutatás során a kutatónak mélyebb értelmezést, kontextusba helyezést és kvalitatív szövegértelmezést is alkalmaznia kell.

A szóban forgó beszélgetések elemzése során lehetőség nyílik rövid idézetek beépítésére is, amelyek életszerű példákkal gazdagítják az elemzést. Ezeket az idézeteket azonban mindig olyan módon kell beilleszteni, hogy tartalmilag illeszkedjenek a főszöveg logikai ívéhez, és csak a leginkább jellemző, tartalmas részletekre szabad szorítkozni.

A **kérdőíves vizsgálat** a leggyakrabban használt primer kutatási, információszerzési technika, alkalmas leíró, magyarázó és felderítő célokra. Az egészségtudományi kutatások területén gyakran használt módszer. Információk gyűjthetők attitűdök, ismeretek, vélemények, elvárások, tapasztalatokra vonatkozóan. **Előnye** hogy viszonylag könnyen kivitelezhető, többnyire nem terheli a megkérdezetteket, megfelelően szerkesztett és kitöltött kérdőívek

releváns információkat szolgáltathatnak a kutató számára. Bizonyos kutatási témák esetén gyakran az egyetlen alkalmazható lehetőség. **Hátránya** a kutató és a megkérdezett szubjektivitása, esetenként a válaszadók őszinteségének hiánya.

A kérdőív szerkesztésének első lépése a szükséges információk körének meghatározása a kutatási céloknak megfelelően, majd a kérdések logikailag és tartalmilag összetartozó csoportokba rendezése. Döntést kell hozni még a kérdezés módjáról és a kérdőív típusáról.

Kutatás körülményeinek bemutatása

A felhasznált kutatómódszertani eszközök közül az interjúfelvétel célcsoportja azon szülők voltak, akik sérült gyermekükkel igénybe vették/veszik a különböző állatasszisztált terápiás lehetőségeket. A közösségi média felületén (Facebookon) a különböző állatasszisztált terápiával foglalkozó csoportokban értem el őket, így, miután felvettük a kontaktot, a válaszába beleegyező szülőkkel online formában (videóchat) tettem fel a kérdéseimet, melyekre 9 alkalommal volt lehetőségem (n =9 fő).

A pedagógusok számára online készült kérdőívet használtam, amelyet a közösségi média felületén (Facebookon) a különböző állatasszisztált terápiával foglalkozó csoportokban osztottam meg (N=22). Bár a kitöltési elemszám alacsony, a témában nagyon nehéz a célcsoport elérése, a pedagógusok között arányaiban kevesen foglalkoznak ezzel a területtel.

A kérdőív online formában volt elérhetőek, a kitöltés anonim módon történt, semmilyen személyes adatra nem kérdeztem rá.

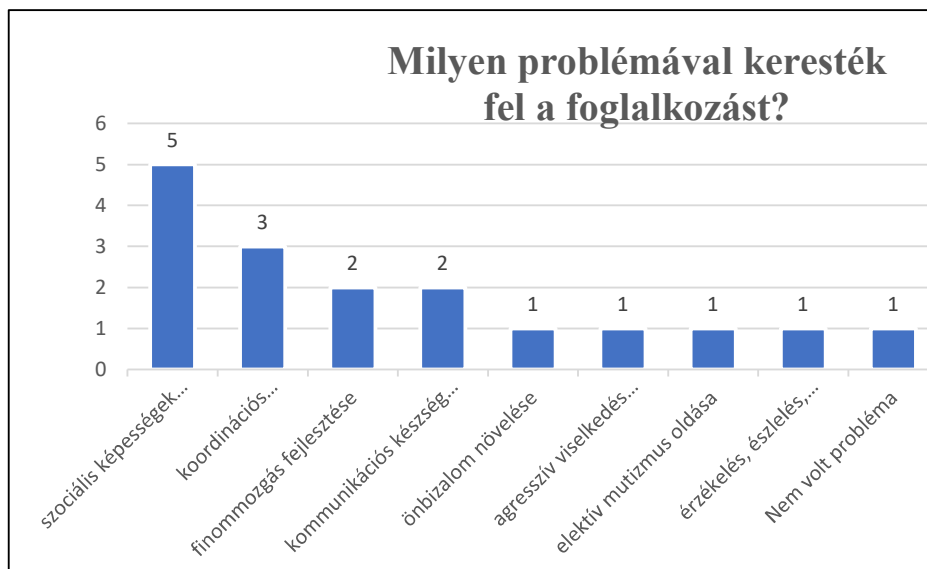
A szülői interjúk értékelése

Az interjú kérdései több kérdéscsoportot foglaltak magukba, amelyek többek között kitértek arra, hogy milyen okból kifolyólag kerestek a szülők gyermekük számára terápiát, valamint, hogy annak körülményeit, hozzáférhetőségét hogyan ítélik meg, végül az eredményesség komponensei is felmérésre kerültek.

Mindenek előtt arra kerestem a választ, hogy milyen célból keresik fel a szülők az szakembereket elsősorban. A válaszok alapján a legtöbben (6 fő) a szociális képességek javítására kerestek lehetőséget. Ezt követte az érzékelési-, észlelési-, emlékezet és figyelemzavar javítása, majd a kommunikációs készségek javítása, finommotorika javítása, önbizalom növelése, illetve minden más, fel nem sorolt területen javulást tapasztaltak a kollégák.

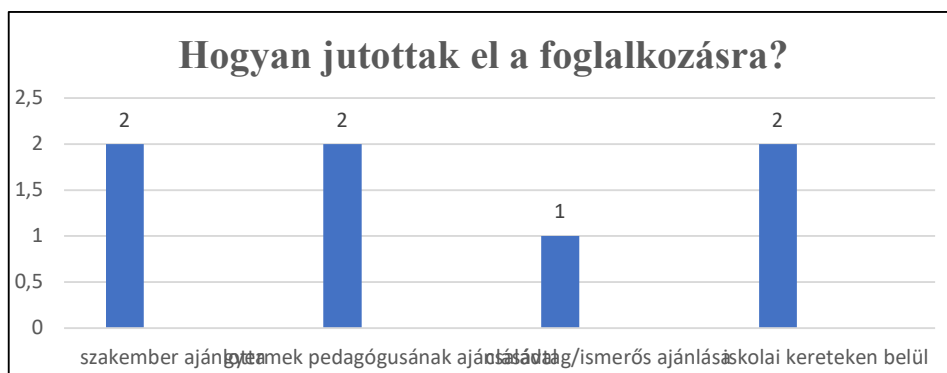
A terápiás hatás: A terápiás foglalkozások hosszú távon is pozitív hatással vannak a gyermekek szociális és érzelmi fejlődésére. A rendszeres részvétel során a gyermekek megtanulják az állatokkal való együttműködést, amely által fejlődnek az empátias készségeik és a társas interakcióik. A kutyával végzett közös feladatok során nemcsak a figyelem és a koncentráció javul, hanem a gyermek önbizalma is növekszik. A sikerek, a pozitív megerősítés és az állat feltétel nélküli elfogadása motiváló tényezőként hatnak, különösen azokra a gyermekekre, akik szorongással vagy beilleszkedési nehézségekkel küzdenek. A kutatások szerint a terápiás kutyák jelenléte serkenti a gyermekek oxitocinszintjét, amely hozzájárul a nyugalom és biztonság érzéséhez (Beetz et al., 2012).

A szülői interjúk feldolgozása

1. ábra: A szülők megkeresésének okai
(forrás: saját szerkesztés)

A szülők eltérő okok miatt fordulnak az állattal asszisztált foglalkozások irányába. Az 1. ábrán szerepelnek azok a területek, amelyeket megneveztek. A kapott válaszok alapján arra a következtetésre jutottam, hogy a szülők leginkább a szociális képességek javítása és a koordinációs képességek fejlesztése okán kereste fel az adott állatasszisztált terápiát. Természetesen a kommunikációs készség javítása és a finommozgás fejlődése is fontos tényező volt.

2. ábra: A szülők értesülési, megkeresési lehetőségei a foglalkozásra
(forrás: saját szerkesztés)

A 2. ábra azt mutatja be, hogy a válaszadó szülők milyen módon szereztek tudomást az állatasszisztált foglalkozások lehetőségéről, illetve hogyan történt a kapcsolatfelvétel a szolgáltatást nyújtó szakemberrel vagy intézménnyel. Fontos kiemelni, hogy a kérdésnél több válaszlehetőség megadását is lehetővé tettük, hiszen a szülők gyakran nem egyetlen forrásból szereznek információt, hanem több csatornán keresztül is tájékozódnak, mielőtt döntést hoznának gyermekük terápiás támogatásáról.

A válaszok alapján jól kirajzolódik, hogy a leggyakoribb mód az volt, amikor a **szülő maga kereste fel tudatosan a foglalkozást**. Ez az aktív keresés arra utal, hogy egyes családok kiemelt figyelmet fordítanak gyermekük fejlesztésére, és nyitottak az alternatív, nem hagyományos pedagógiai- vagy terápiás módszerek iránt. Az is jól látszik, hogy **egyre több intézmény – bölcsődék, óvodák, iskolák – is nyitottak az állatasszisztált foglalkozások befogadására**, mivel több szülő jelezte, hogy gyermekük **az adott intézményen belül** tudott részt venni ilyen típusú ellátásban.

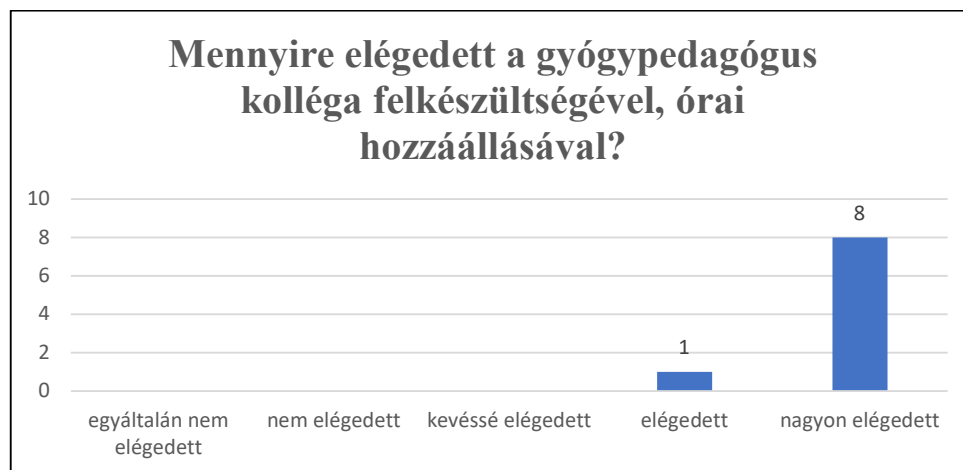
Két-két esetben történt olyan, hogy **szakember vagy a gyermek saját pedagógusa ajánlotta** a lehetőséget, ami azt mutatja, hogy az állatasszisztált terápia – bár még mindig nem tartozik az alapszolgáltatások közé – egyre nagyobb elismerést nyer a nevelési-oktatási és terápiás szférában. Az ilyen típusú ajánlások különösen hitelesek és meggyőzőek lehetnek a szülők számára, hiszen olyan személytől származnak, aki közvetlenül ismeri a gyermeket és annak szükségleteit.

Ezen kívül szintén két szülői válasz utal arra, hogy a foglalkozás **konkrétan az intézmény keretein belül** zajlott, tehát nem kellett külön keresni vagy utazni érte – ez a logisztikai szempontból is kedvező lehetőség különösen nagy segítséget jelenthet a családok számára, főként ha anyagi vagy időbeli korlátozottságban élnek.

Érdekességként említhető az az egy eset is, amikor a szülő **családtag vagy ismerős ajánlása alapján** került kapcsolatba a terápiás foglalkozással. Ez a személyes tapasztalaton alapuló, informális tájékoztatás az egyik leghitelesebb formája a tájékozódásnak, hiszen bizalmi alapon működik, és gyakran olyan részletekre is kitér, amelyek hivatalos kommunikációban nem mindig szerepelnek.

Összegzésként elmondható, hogy a szülők különböző csatornákon keresztül értesültek az állatasszisztált foglalkozásokról, és ezek közül a leggyakoribb az volt, amikor a szülő saját kezdeményezésre keresett terápiás lehetőséget. Az is látható, hogy a nevelési-oktatási intézmények és szakemberek szerepe is növekvőben van a terápiákhoz való hozzáférés

biztosításában. Az ilyen sokszínű megközelítés jól tükrözi, hogy az állatasszisztált terápiák egyre inkább integrálódnak a gyermekfejlesztés alternatív lehetőségei közé – a formális és informális csatornákon keresztül egyaránt.

3. *ábra: A szülők elégedettsége a gyógypedagógussal (forrás: saját szerkesztés)*

Az előző ábrákban részletesen bemutattuk, hogyan és milyen forrásokon keresztül értesültek a szülők az állatasszisztált foglalkozásokról. A következő logikai lépés annak vizsgálata, hogy miként zajlanak ezek a terápiás alkalmak a gyakorlatban, valamint hogy a szülők milyen benyomásokat és tapasztalatokat szereztek a foglalkozásokról és a szakemberek munkájáról.

A terápiás folyamat már a legelső találkozáskor a bizalomra és nyitottságra épít. A foglalkozás egy kölcsönös bemutatkozással kezdődik, amely során nemcsak a gyermekek, hanem maga a terápiás kutya is „bemutatkozik”. Ez a mozzanat rendkívül fontos, mivel oldja a kezdeti feszültséget, kíváncsiságot ébreszt, és egy barátságos, elfogadó légkört teremt, ami megalapozza az együttműködést a gyermek és a kutya között.

A foglalkozásvezető röviden ismerteti a terápia menetét, valamint bemutatja az aznapi foglalkozáson használt segédeszközöket és játékokat. Ezt követően a gyermekek egyesével vagy csoportosan hajtanak végre különféle feladatokat a kutya közreműködésével. Az egyik gyakran használt gyakorlat például az, amikor a gyerekek sorba állnak, és a kutya átfut a lábuk alatt – ez egyszerre játékos és fejlesztő hatású, mivel elősegíti a gyermekek testtudatának fejlődését, a koncentrációt, az egyensúlyt, valamint az együttműködés és önuralom gyakorlását

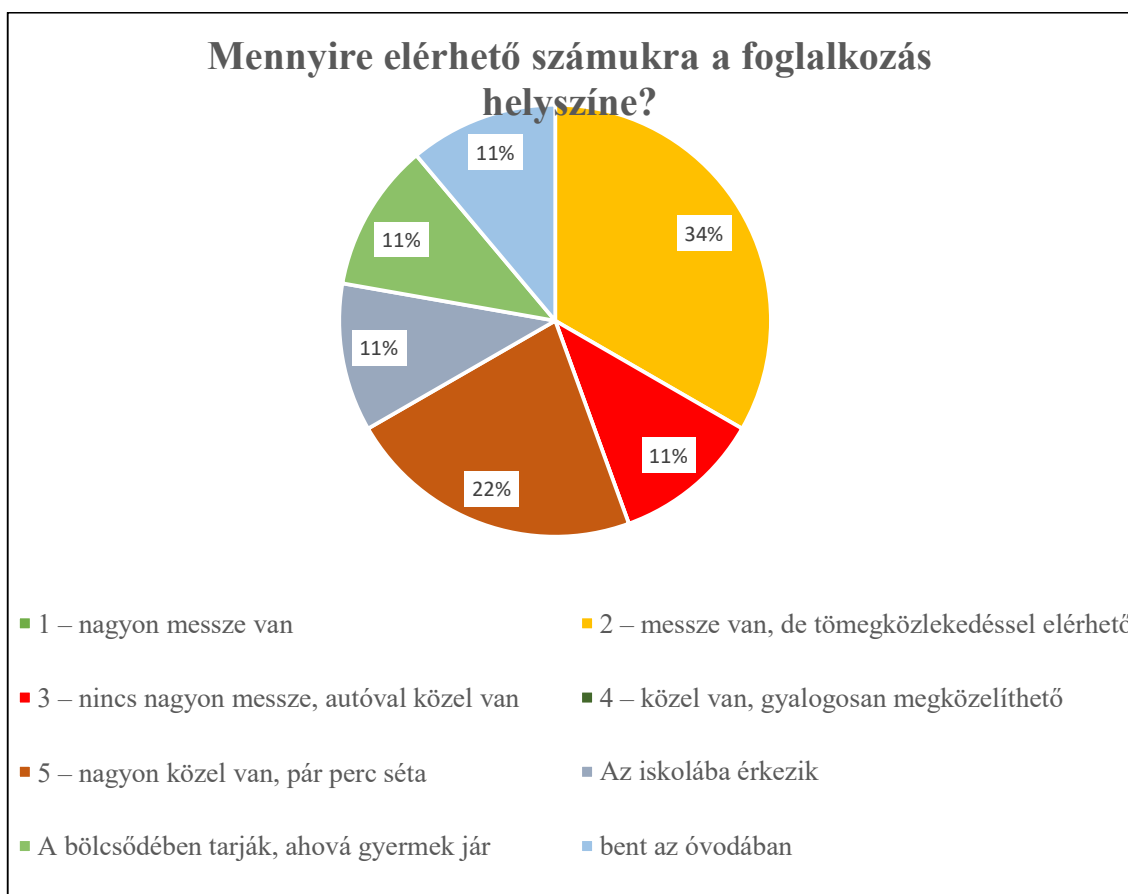
is. Ezenkívül 5–6 különféle tematikus feladat kerül elő naponta, amelyek páros és csoportos formában is megvalósulnak.

A foglalkozások során a pozitív megerősítés kiemelt szerepet kap: minden sikeres teljesítés után a gyermekek azonnali visszacsatolást kapnak – akár verbálisan (dicséret), akár nonverbálisan (simogatás, ölelés, jutalomfalat a kutyának). Ez a megerősítési forma motiváló hatással bír, különösen azoknál a gyerekeknél, akik a hagyományos oktatási környezetben nehezebben élik meg a sikert vagy gyakran találkoznak kudarcélményekkel.

A 3. ábra adatai szerint a válaszadó szülők közül **nyolcan** nyilatkoztak úgy, hogy **nagyon elégedettek** voltak a foglalkozásokat vezető gyógypedagógus kolléga szakmai tudásával, felkészültségével és empatikus, támogató hozzáállásával. Ez a magas arány azt mutatja, hogy a szakemberek munkáját értékelik, és megbíznak abban, hogy gyermekük fejlődése jó kezekben zajlik.

Több szülő kiemelte azt is, hogy a terapeuta és a kutya közötti kapcsolat rendkívül harmonikus volt, ami példaértékű modellként szolgált a gyermekek számára is: azt látták, hogyan lehet tiszteletteljesen és együttműködve bánni egy élőlényel. A foglalkozások során tapasztalt érzelmi töltet, a gyerekek felszabadultsága és öröme mind megerősítették a szülőket abban, hogy érdemes volt belevágni ebbe a terápiás folyamatba.

Összességében tehát a szülői visszajelzések azt mutatják, hogy az állatasszisztált foglalkozások nemcsak a gyermekek képességfejlődésében játszanak kulcsszerepet, hanem érzelmi és szociális szinten is pozitív változásokat indítanak el. Ugyanakkor ezek a foglalkozások biztonságos, elfogadó és támogató teret biztosítanak, ahol a gyermekek megtapasztalhatják a siker és az elfogadás érzését – mindezt a terapeuta és az állat közös jelenlétének köszönhetően.

4. ábra: A foglalkozás helyszínének elérhetősége
(forrás: saját szerkesztés)

A személyi háttérén kívül kardinális kérdés, hogy az adott foglalkozásokat helyileg hol lehet lebonyolítani, hiszen ez erősen be tudja határolni az elérhető célközönséget. Viszont vannak terápiák, melyek megkövetelik a speciális helyszínt, mint például a lovas terápiák, melyekhez a lovarda valószínűsíthetően nehezebben megközelíthető, míg például egy kutyát vagy nyulat könnyebben lehet szállítani olyan helyre, ami a terápia szempontjából konvencionális.

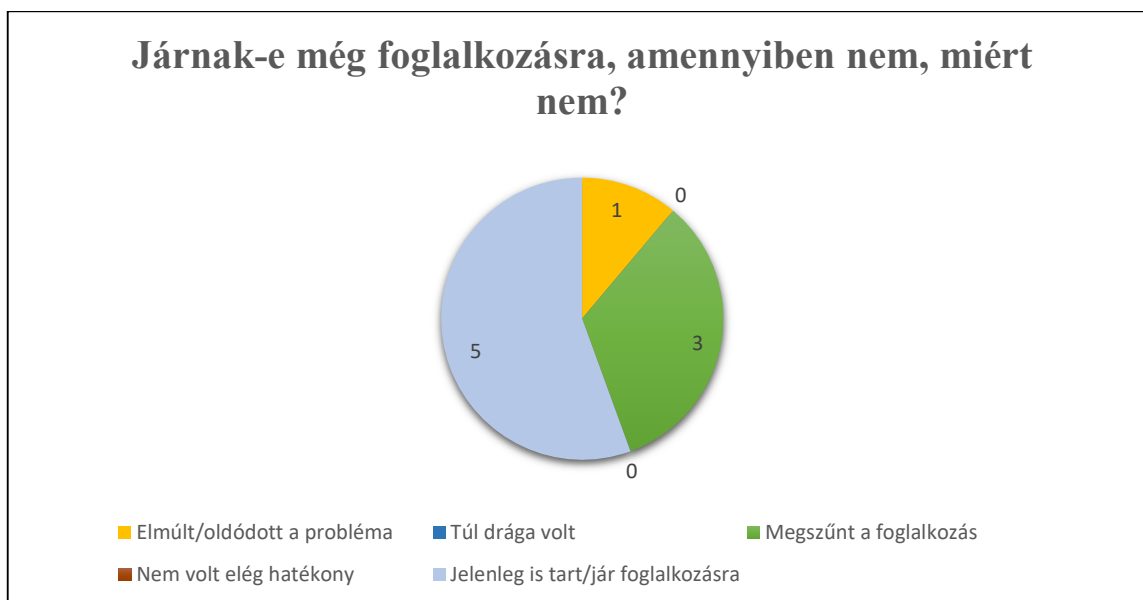
Az adott válaszokból azt a következtetést vontam le, hogy a megkérdezettek 34%-nak ugyan messzebb van a foglalkozás, de még tömegközlekedéssel elérhető, 22%-uk számára nagyon közel van a foglalkozás helyszíne, illetve a többi válaszból kitűnik, hogy van, akinek csak autóval lehet megközelíteni vagy éppenséggel abban az intézményben elérhető, amelybe gyermeke jár (óvoda, bölcsőde, iskola). A távolság relatív lehet a különböző városok tekintetében, vélhetően a nagyvárosokban jobb a tömegközlekedés rendszere, így a nagyobb

távolságokat is könnyebben vállalják a családok. A célpopuláció elérése azért is lehetett nehezebb, mert sokak számára épp a távolság miatt nem elérhető a módszer.

5. ábra: Járnak-e még állatassisztált foglalkozásra?
(forrás: saját szerkesztés)

A megkérdezettek többsége még mindig jár foglalkozásra. A válaszadók azon része, amelyik nem jár már foglalkozásra, többségében azért hagyta abba, mert megszűnt a foglalkozás. (lásd 6. ábra)

6. ábra: A foglalkozás abbahagyásának okai
(forrás: saját szerkesztés)

A megkérdezett 9 szülőből 3 esetben megszűnt a foglalkozás, 1-nél elmúlt/oldódott a probléma és 5-nél még mindig tart a foglalkozás.

7. ábra: A foglalkozásokon leggyakrabban használt állatfajok (forrás: saját szerkesztés)

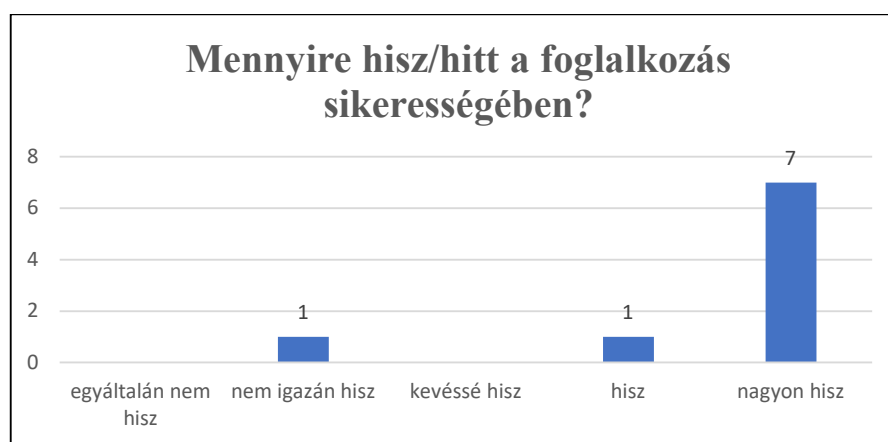
A válaszokból jól kivehető az a tendencia, miszerint a leggyakrabban alkalmazott terápiás állatok a kutyák és a lovak. Véleményem szerint a kutyák népszerűsége azért is ilyen magas, mert könnyebb őket elvinni egyik helyről a másikra és a fenntartásuk is kevésbé költséges, mint egy lónak/póninak.

Az adatok alapján egyértelműen kirajzolódik, hogy a **kutyák** dominanciája kiemelkedő ezen a területen – szinte minden válaszadó említette őket, mint elsődleges terápiás segítőt. Ennek háttérében több tényező áll: a kutyák jól idomíthatók, szociálisan érzékenyek, és képesek az emberi érzelmekre, gesztusokra gyorsan észlelhetően reagálni. Emellett **könnyen mozgathatók**, szinte bármilyen környezethez adaptálhatók, legyen szó iskolai tanteremről, terápiás helyiségről vagy szabadtéri foglalkozásról.

A második leggyakrabban említett állatfaj a **ló** (vagy póni), amely elsősorban **hippoterápiás**, illetve **gyógypedagógiai lovaglás** keretében kerül alkalmazásra. A lovakkal való foglalkozás különösen hatékony lehet a mozgáskoordináció, a testtudat és az érzelmi

stabilitás fejlesztésében. A lóval végzett terápiás tevékenységek inkább vidéki környezethez kötöttek, mivel hely- és eszközigényesebbek, illetve speciális képzettséget igényelnek.

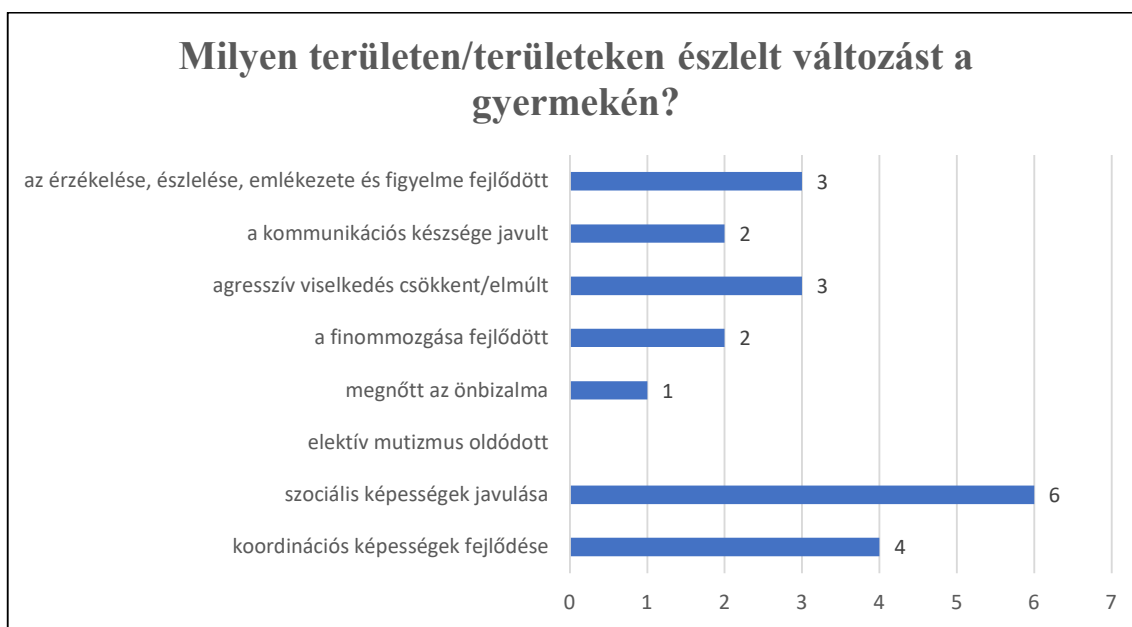
Bár kisebb számban, de **más állatfajok is megjelentek** a válaszokban – például nyulak, tengeri malacok vagy madarak. Ezek az állatok különösen jól alkalmazhatók kisebb gyermekekkel, illetve olyan terápiás helyzetekben, ahol a kutya vagy ló jelenléte nem volna praktikus. Az ilyen kisebb testű, kevésbé domináns állatok különösen **szorongó, visszahúzódo gyermekeknél** bizonyulnak hatékonynak, mivel jelenlétük kevésbé megterhelő, és könnyebb velük a testi kontaktus kialakítása.

8. ábra: Szülők véleménye a foglalkozás sikerességéről
(forrás: saját szerkesztés)

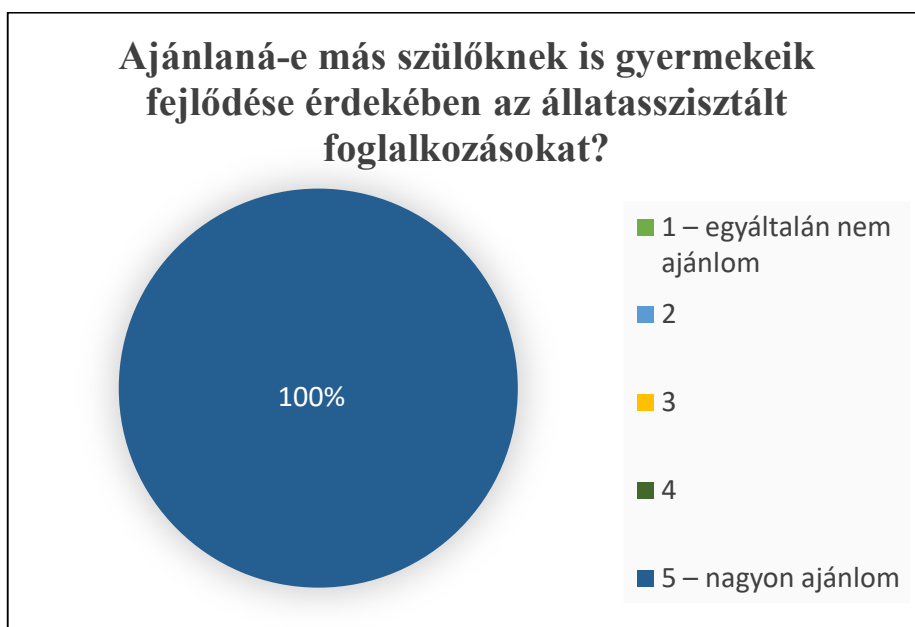
Következő kérdéssel arra kerestem a választ, hogy a terápiát megelőzően milyen a szülők hozzáállása az adott módszer sikerességét illetően.

A megkérdezett szülőkből csupán egyetlen szülő volt, aki szkeptikusan állt a foglalkozás sikerességéhez, a többség inkább hitte, hogy a foglalkozás pozitív hatással lesz gyermekére.

9. ábra: Milyen területen/területeken észlelt változást a gyermekén?
(forrás: saját szerkesztés)

A szülők több lehetőséget is megjelölhettek, hogy megosszák tapasztalatukat a terápiás beavatkozás hatását illetően. A legtöbben (6fő) a szociális készségek fejlődését emelték ki, amelyet a koordinációs képességek fejlődése követte 4 válasszal. Mint az ábrából is jól látható, minden téren fejlődtek a foglalkozásokon résztvevő gyerekek: általánosan javult az észlelés, figyelem, emlékezet, vagyis a kognitív képességek is fejlődtek (3 fő). Ezen kívül szintén 3 esetben jelölték a viselkedés javulását. 2-2 válasz érkezett a kommunikációs készségek, valamint a finommotorika fejlődésére.

10. ábra: Ajánlaná-e más szülőknek is gyermekeik fejlődése érdekében az állatasszisztált foglalkozásokat?

(forrás: saját szerkesztés)

A megkérdezett szülők mindegyike ajánlja más szülőknek, hogy vegyenek részt gyermekeikkel állatasszisztált foglalkozásokon. Így levonható a következtetés, hogy a szülők hatékonyak, eredményesnek találják az eljárást.

Összegzésként elmondható, hogy a szülők szívesen viszik gyermekeiket állatasszisztált terápiás foglalkozásokra, s főleg a kutyával asszisztált fejlesztések örvidenek nagyobb népszerűségnek. Mivel sajnos országos szinten is korlátozott a száma az ilyen irányú fejlesztéseknek a száma, elsősorban azoknak elérhető, akik a közelükben laknak. A legtöbben jelenleg is járnak az ellátásra, és több részképesség fejlődéséről számolnak be.

Szakembereknek szóló kérdőív feldolgozása

Hogy átfogó képet kaphassunk az állattal asszisztált/állatterápiás eljárások eredményességéről, fontosnak tartottam, hogy a benne dolgozó szakemberek megkérdezése is megtörténjen. A szakemberek számára készült kérdőívet 22 személy töltötte ki, akik az Állatasszisztált szakemberek és programok nevű Facebook csoportban fértek hozzá az általam közzétett Google űrlapok kitöltéséhez szükséges weboldal linkjén keresztül.

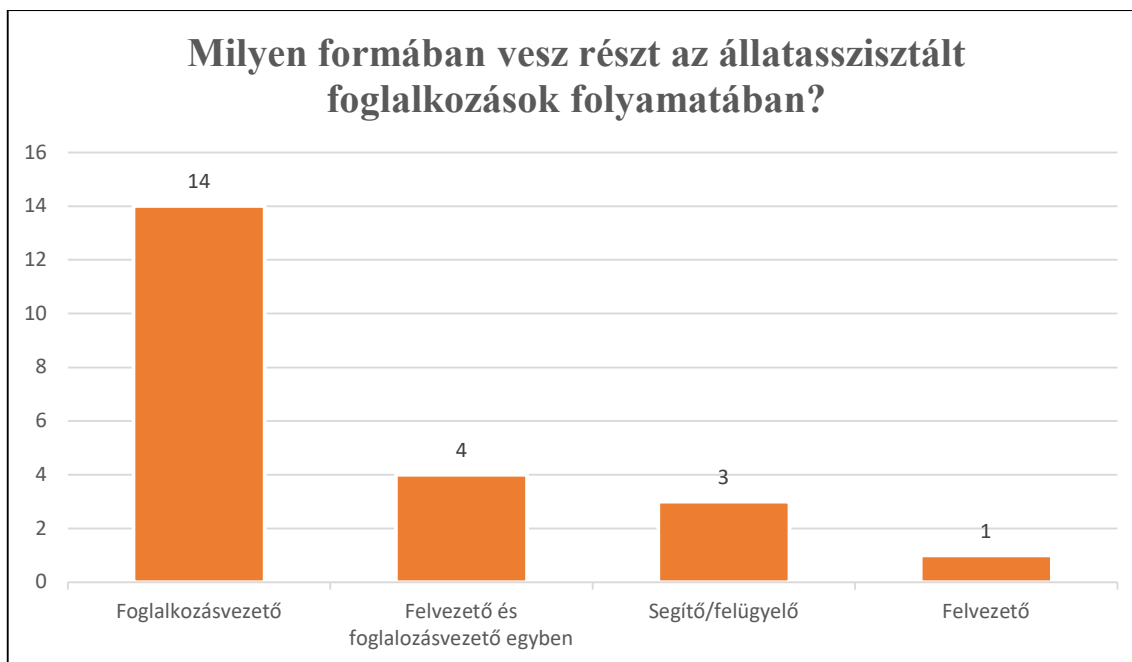
*1. ábra: Milyen alapvégzettséggel rendelkezik jelenleg?
(forrás: saját szerkesztés)*

A megkérdezettek végzettségbeli különbségeinek ábrázolása látható a fenti ábrán. Jól látható, hogy a kérdőív kitöltésében részt vevőkből 8 személy volt, akinek gyógypedagógus végzettsége van, közülük 1-nek van gyógypedagógus és fejlesztő pedagógus végzettsége is. 4 főnek van óvodapedagógus végzettsége, 3 fő gyógypedagógiai asszisztens, 2 főnek fejlesztő pedagógus végzettsége van, 2 főnek terápiás felvezető végzettsége van, 1 főnek tanár végzettsége van, 1 főnek állattenyésztő phd végzettsége van, 1 főnek szociálpedagógus végzettsége van.

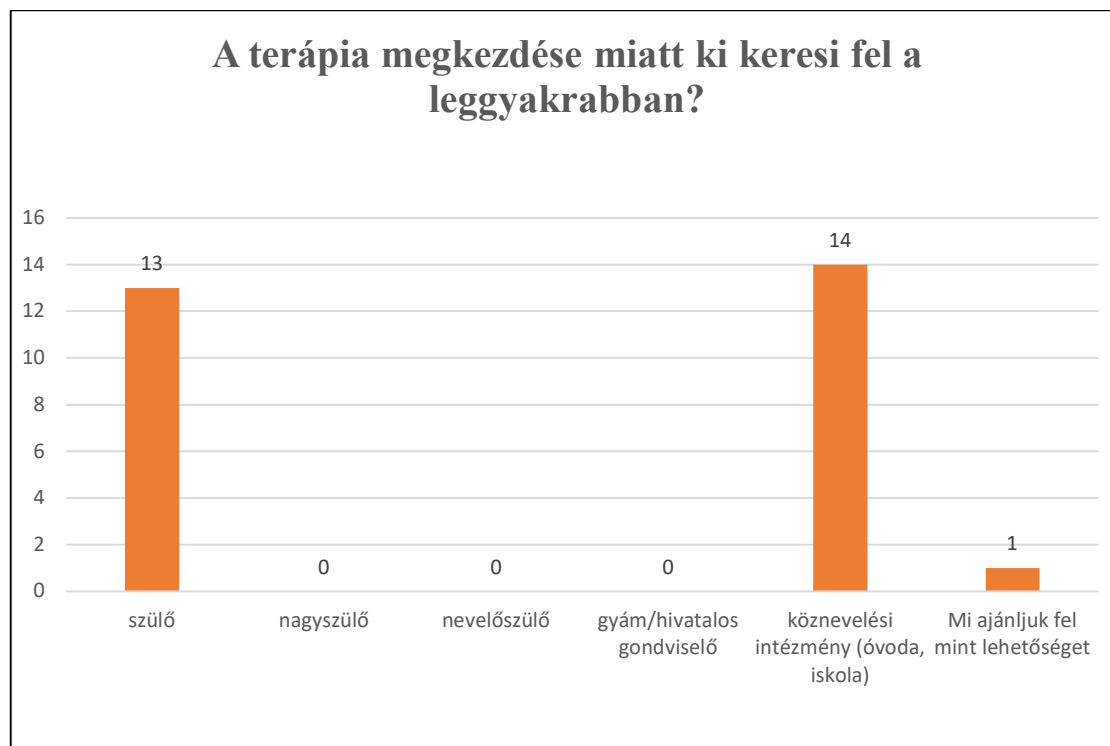
2. ábra: Tervez-e a jövőben további képzést/képesítéseket szerezni?
(forrás: saját szerkesztés)

A válaszadók majdnem 82%-a tervez a jövőben további képzéseket szerezni. Ez azt jelenti, hogy a legtöbb szakember széleskörű ismeretekkel, átfogóan szeretne megismerkedni azokkal az esetleges problémákkal, amelyekkel rendelkezhetnek az általuk ellátott gyermekek, vagy további ismeretekkel szeretnék bővíteni módszertani repertoárjukat.

3. ábra: Milyen formában vesz részt az állatasszisztált foglalkozások folyamatában?
(forrás: saját szerkesztés)

A foglalkozásokon való részvétel tekintetében a megkérdezett pedagógusok közül 14-en csak, mint foglalkozásvezető vesznek részt a terápiás foglalkozásokon, 4-en mind foglalkozásvezetői-, mind felvezetői pozíciót is ellátnak, vagy egyszerre vagy egyik-másik alkalommal. 3 fő csak mint segítő vett részt eddig a foglalkozásokon, míg 1 fő csak mint felvezető vett részt a foglalkozásokon.

4. ábra: A terápia megkezdése miatt ki keresi fel a leggyakrabban?
(forrás: saját szerkesztés)

Leggyakrabban a köznevelési intézmények keresik fel a válaszadókat az állatasszisztált terápiás foglalkozással kapcsolatban, illetve a szülők is eléggé gyakran keresik fel. 7 válaszadó jelölte meg a csak szülő kereste fel lehetőséget, 8 válaszadó jelölte meg a csak köznevelési intézmény kereste fel lehetőséget, 6 válaszadó választotta mind a szülő, mind a köznevelési intézmény lehetőséget is, és 1 válaszadó saját maga ajánlotta fel az érintett félnek az állatasszisztált terápiás lehetőséget.

5. ábra: Milyen formában keresik fel a leggyakrabban a terápia megkezdése miatt?
(forrás: saját szerkesztés)

Leggyakrabban a közösségi médián keresztül keresik fel a válaszadókat az állatasszisztált terápiás foglalkozással kapcsolatban, illetve telefonon, emailben és személyesen is gyakorta keresik fel őket ezzel kapcsolatban. 7 válaszadó személyesen kereste fel a foglalkozást, 5 válaszadó csak a közösségi médián keresztül, 3 válaszadó telefonon kereste fel a foglalkozást, 2 válaszadó csak email-es megkeresés formájában, további 4 válaszadó telefonon és közösségi médián keresztül, illetve 1 válaszadó volt, aki mind telefonon, mind közösségi médián keresztül és emailben is felkereste az adott terápiás foglalkozást.

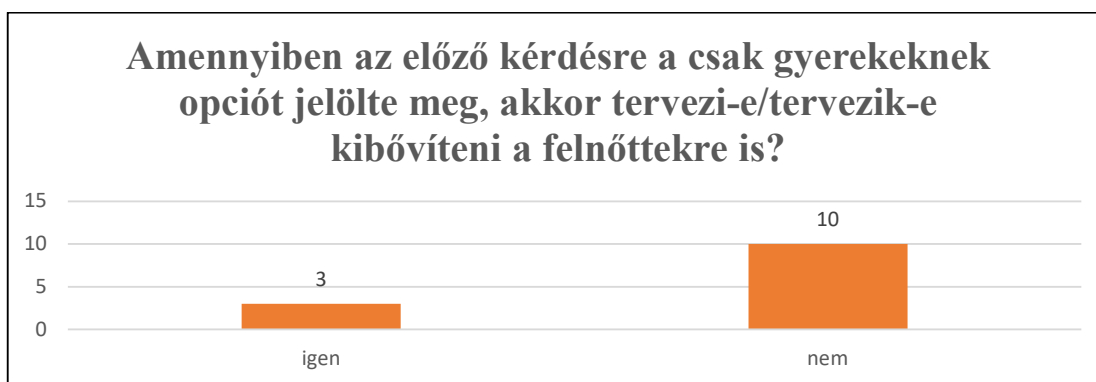
6. ábra: A foglalkozásokon résztvevők általában mennyire járnak rendszeresen?
(forrás: saját szerkesztés)

A foglalkozásra járóknál a leggyakoribb a heti 1 alkalommal történő foglalkozáslátogatás – a terápiát tartók válaszaik szerint. Gyakori még, amikor csak havonta jár el a gyermek a foglalkozásra.

7. ábra: Felnőtteknek is tartanak állatasszisztált foglalkozásokat vagy csak gyerekeknek elérhető jelenleg?
(forrás: saját szerkesztés)

A megkérdezettek válaszaiból jól látszik, hogy a legtöbb állatasszisztált foglalkozás csak gyermekek számára elérhető, de egyre népszerűbbek a felnőtteknek is elérhető foglalkozások.

8. ábra: Amennyiben az előző kérdésre a csak gyerekeknek opciót jelölte meg, akkor tervezi-e/tervezik-e kibővíteni a felnőttekre is?
(forrás: saját szerkesztés)

Sajnálatos módon, ugyanakkor érthető okokból kevesen tervezik a válaszadók közül, hogy kibővítsék a foglalkozásukat a felnőttekre is. Pedig vannak olyan kórképek, amelyek esetén igen hatékony lehetne az intervenció (pl.: autizmus spektrum zavar vagy különböző pszichiátriai kórképek esetén).

9. ábra: Milyen panaszokkal, diagnózisokkal találkozott már eddig egy-egy foglalkozás alkalmával?
(forrás: saját szerkesztés)

A válaszadók többsége a kérdésben felsorolt összes diagnózissal vagy még többel/másabbal találkozott már a munkája során. A válaszadók közül 6-an is voltak, akik a felsorolt problémák mindegyikével találkoztak már az ellátás során, ezzel a legmagasabb értéket produkálva, vagyis széles körű tapasztalatokkal rendelkeznek. A végzettségek tekintetében gyakran előfordult a gyógypedagógus alapszak, amely indokolhatja is a különböző kórképekhez való pozitív odafordulást. A különböző részképesség-problémákat, mint az észlelés, emlékezet, figyelem zavarát 5-en jelölték meg. Ez azonban a többi kórképnek is része lehet. 4 válasz a szociális képességek deficitjére jutott, vagyis gyakran a beilleszkedés nehézségei miatt választják az állattal asszisztált foglalkozásokat. 2-en jelölték az agresszív viselkedés miatti intervenciót, és 1-1 esetben találkozunk a koordinációs képességek zavarával, elektív mutizmussal, önbizalomhiánnyal, finommotorika gyengeségeivel, a kommunikációs képességek különböző deficitjeivel, mozgáskorlátozottsággal, autizmus spektrum-zavarral vagy a beszéd megkésett fejlődésével

10. ábra: Milyen diagnózissal rendelkező személyek esetében a leghatékonyabb az Ön tapasztalatai alapján?

A válaszadók tapasztalatai alapján a **terápiás állatasszisztált foglalkozások hatékonysága széles körben érvényesül**, különösen az autizmus spektrumzavarral élő gyermekek esetében. Az **autizmus** volt a leggyakrabban említett diagnózis (5 válasz), ami jól mutatja, hogy az állatok jelenléte különösen támogató hatású lehet ezen gyermekek szociális és kommunikációs készségeinek fejlesztésében.

Többen hangsúlyozták a foglalkozások hatékonyságát **figyelemhiányos (2), ADHD-s (1), pszichés fejlődési zavarral (2) és értelmileg akadályozott (2)** gyermekek esetében is. Jelentős javulásról számoltak be továbbá **önbizalomhiány (2), magatartási problémák (1)**, valamint **szociális képességzavarok (1)** esetében.

Külön figyelmet érdemel az is, hogy néhány szakember szerint **nem diagnózisfüggő** a hatékonyság, sokkal inkább az egyéni személyiség és szükségletek határozzák meg a terápiás folyamat eredményességét.

Az is jól látszik, hogy az állatasszisztált foglalkozások **komplex hatásmechanizmusuk révén többféle diagnózis esetében** is eredményesen alkalmazhatók. Többen említették, hogy

bármilyen érintettségénél („mindnél”, 6 válasz) tapasztalható pozitív változás, ami alátámasztja a módszer sokoldalúságát.

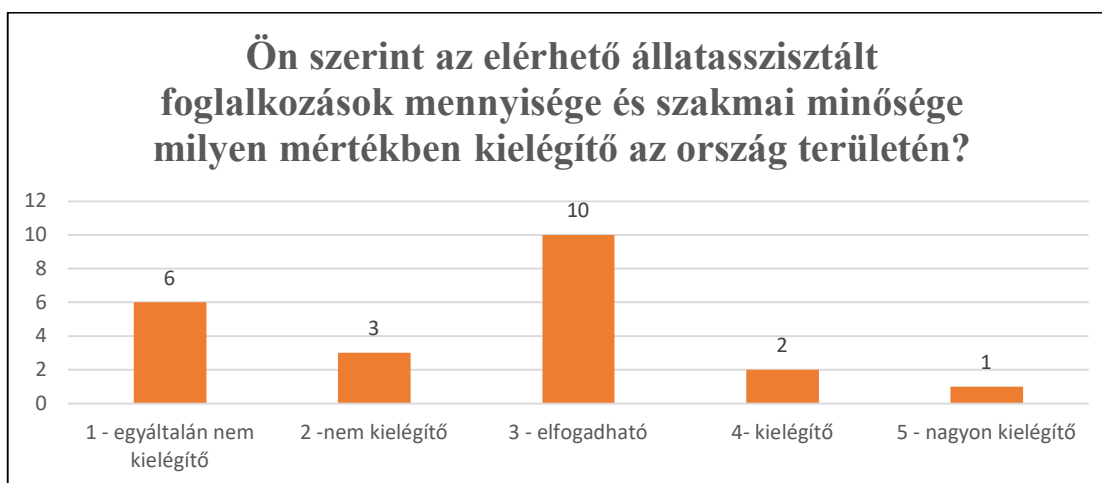
11. ábra: Milyen területeken tapasztalnak változásokat a rendszeres foglalkozások mellett?

A kérdésre adott válaszok azt mutatják, hogy a rendszeres állatasszisztált foglalkozások **több területen is pozitív változásokat hoznak**, amelyek nemcsak kognitív és motorikus, hanem érzelmi és szociális készségeket is érintenek. A **kommunikációs képességek fejlődése** volt a leggyakrabban megjelölt terület (10 válasz), ami azt mutatja, hogy az állatok jelenléte és a velük való interakció **erőteljes facilitáló hatással bír** a verbális és nonverbális kommunikáció fejlesztésében.

Szintén gyakori válaszként szerepelt a **mozgáskoordináció (5), figyelemzavar (5) és szociabilitás (4)** javulása, amelyek alapján kijelenthető, hogy a foglalkozások motorikus és figyelmi fókuszú fejlesztésre is alkalmasak. A **finommotorika (3) és koncentráció (2)** terén tapasztalt javulás tovább erősíti ezt az állítást.

A szülők és szakemberek beszámolóí alapján a gyermekek önbizalma (2), **érzelmi fejlődése (1)**, valamint az **empátiás készségek (1)** is fejlődtek. Megfigyelhető volt a **szorongás csökkenése**, az **agresszív viselkedés enyhülése**, valamint a gyermekek **nagyobb nyitottsága és együttműködési hajlandósága**.

Egyes válaszadók konkrét készségfejlődést is kiemeltek, például az **önismeret, szabálytudat és önkontroll** terén. Többen úgy vélik, hogy **szinte minden képességterületen** fejlődés tapasztalható, amennyiben a foglalkozások rendszeresen és tudatosan zajlanak.

12. ábra: Ön szerint az elérhető állatasszisztált foglalkozások mennyisége és szakmai minősége milyen mértékben kielégítő az ország területén? (forrás: saját szerkesztés)

A válaszadók véleménye szerint többségben vannak azok, akik szerint lehetne jobb is a mennyisége (lehetne sokkal több) és minősége az elérhető foglalkozásoknak, ugyanakkor sokan vannak, akik szerint egyáltalán nem kielégítő az állatasszisztált foglalkozások mennyisége és minősége. A gyakorlatban általában véve heti 1 alkalommal történnek a foglalkozások, de az általános elvárás ennél jóval magasabb – heti 5 alkalom – lenne. Ez részben azért sem kivitelezhető, mert az országban nagyon kevés a foglalkozáshoz szükséges emberi- és pénzügyi erőforrás (felvezető-kutya páros, a terápia megvalósításához szükséges emberi és állati erőforrás).

13. ábra: Ha kielégítő, miért gondolja így, ha nem, miért nem? Kérem fejtse ki röviden!

A válaszadók visszajelzései vegyes képet mutatnak az állatasszisztált foglalkozások hazai elérhetőségének és minőségének megítéléséről. A válaszadók közül 11 fő kifejezetten negatívan nyilatkozott, kiemelve a szakemberek alacsony számát és a finanszírozási lehetőségek szűkösségét. Ez alapján megállapítható, hogy a szolgáltatás jelenlegi infrastruktúrája nem képes kielégíteni az egyre növekvő igényeket, különösen vidéki térségekben vagy speciális ellátási igényű csoportok esetében.

Többen (összesen 7 fő) nem válaszoltak erre a kérdésre, ami akár a bizonytalanság, akár az elégedettség vagy érdektelenség jele is lehet – ez mindenképpen további vizsgálatot érdemelne.

Ugyanakkor voltak olyan válaszadók is, akik pozitív élményekről számoltak be. Három fő kiemelte, hogy az általa látott foglalkozások nagyon magas szakmai színvonalon zajlottak, valamint egy fő jelezte, hogy minden csoportja hozzáfért a közoktatásban ilyen típusú fejlesztésekhez. Ez arra enged következtetni, hogy az ellátás minősége nem egységes, és sok múlik az adott intézményen, térségen, valamint a szakemberek hozzáállásán és képzettségén.

Érdekes, de szintén fontos kritikai észrevétel volt, hogy egyes szakemberek még mindig bizalmatlanok az állatterápiával szemben, gyakran csupán „kiskutya simogatónak” tekintik, nem pedig valid, módszertani alapokon nyugvó intervenciós eszköznek. Egy válaszadó szerint az állatok jelenlétét balesetveszély forrásának is tekintik, ami gátat szabhat az elterjedésének különösen intézményi keretek között.

Összességében a válaszok arra mutatnak rá, hogy az állatasszisztált foglalkozások hazai elfogadottsága és elérhetősége még mindig komoly kihívásokkal küzd, különösen a szakmai nyitottság, a képzett humánerőforrás és a pénzügyi források hiánya miatt. Ugyanakkor a már meglévő példák pozitív visszhangja arra utal, hogy megfelelő támogatással és szakmai szemléletváltással ez a terápiás forma komoly jövő előtt állhat Magyarországon.

Összefoglalás

Szakedolgozatom az állatasszisztált foglalkozások magyarországi helyzetéről készült. Jelenleg az országban több különböző módon elérhető a szülőknek ez a lehetőség a gyermekeik számára, illetve kevés helyen felnőttek számára is elérhető egy-egy ilyen foglalkozás. A megkérdezett szülők válaszaiból arra következtettem, hogy több lehetőséget szeretnének, mert sajnos sokszor előfordul, hogy megszűnik a foglalkozás, amire járnak, egy másik foglalkozás helyszíne pedig már nagyon messze lenne számukra, ami jelentősen megterhelő az anyagi helyzetüket tekintve.

Ma Magyarországon a legelterjedtebb terápiás állatok a kutyák és a lovak/pónik. Ugyan vannak kezdeményezések az intézmények felé, hogy olyan állatokkal is megismerkedjenek a gyermekek, amikkel nem minden nap találkozhatnak, de sajnos ezek a kezdeményezések még nem túl népszerűek.

Legfontosabb eredmények: A szakmában dolgozó pedagógusok egyhangúan úgy vélik, hogy minden területen sikeres eredményeket lehet elérni az állatasszisztált foglalkozásokkal. Az általam megkérdezett szakemberek azon a véleményen vannak, hogy több állatasszisztált foglalkozásra lenne szükség az ország egész területén, ugyanakkor úgy vélik, hogy a szolgáltatás színvonalán is javítani kellene továbbképzésekkel.

Legfontosabb megállapítások: Mint fentebb már említettem, a szakemberek is azon a véleményen vannak, hogy több állatasszisztált foglalkozásra lenne szükség az ország egész területén, ugyanakkor a szolgáltatás színvonalán és elérhetőségén is javítanának. A legtöbb szülőnek fontos a foglalkozástól való távolság, hiszen anyagilag nagyon megterhelő számukra a mai világban. A gyermek-pedagógus szimpátia is nagyon fontos, hiszen, ha a gyermek nem szimpatizál a pedagógussal, a foglalkozás eredményessége elmaradhat a kívánttól.

Véleményem szerint az állatasszisztált terápiás foglalkozásokat népszerűsíteni kellene, több gyakorlati és elméleti képzésre lenne szükség a témában, nagyobb hangsúlyt kellene fektetni az iskolai tanórákon történő foglalkozásokra, esetlegesen több juttatást biztosítani azoknak a pedagógusoknak/terápiás szakembereknek, akik részt vesznek a gyermekeknek/felnőtteknek tartott foglalkozásokon.

A kutatásomból kiderült, hogy a leggyakrabban alkalmazott állatfaj a kutya. Szerintem lehetne szélesíteni az alkalmazott állatok repertoárját, hiszen a nyúl is egy olyan állatfaj, ami

közkedvelt a gyermekek körében, könnyű tartani, könnyebb utaztatni a helyszínek között és a legnagyobb előnye, hogy nem félnek a gyerekek tőlük, mint sok esetben a kutyáktól, így nem kell egy alap szorongást is leküzdeni a foglalkozás elkezdése előtt. Ugyanakkor véleményem szerint a kevésbé kedvelt állatfajokkal (kígyófélék, csigafélék, ízeltlábúak) is több interakcióra lenne szükség a gyerekekkel illetve a felnőttekkel is, hiszen a legtöbb ember csak azért fél egyik vagy másik kevésbé népszerű állattól, mert ezt hallotta valakitől vagy valaki más mondta neki és utánozza azt a személyt, nem adva esélyt magának arra, hogy jobban, közelebről megismerkedjen az adott állatfajjal.

Mind a szülők, mind a szakemberek egyhangúan azon a véleményen vannak, hogy ez a fajta terápiás lehetőség segít a legkülönbözőbb diagnózisokkal rendelkező gyerekeknek döntő többségében a legtöbbet. Természetesen, minél speciálisabb igényű egy gyermek, annál többre van szüksége a fejlődéséhez, így, ilyen esetekben, önmagában csak az állatokkal végzett segítő jellegű foglalkozások lassabban érik el a célt.

Felhasznált irodalom

1. Bánszky, N., Kardos, E., Rózsa, L., Gerevich, J. (2012): Az állatok által asszisztált terápiák pszichiátriai vonatkozásai.
URL: https://www.gerevichjozsef.hu/uploads/1/1/6/5/11659830/bnszky_s_mtsai_2012.pdf (utolsó megnyitás: 2022.05.18.)
2. Boncz, I. (2015): *Kutatásmódszertani alapismeretek*. Pécsi Tudományegyetem, Egészségtudományi Kar.
URL: https://www.etk.pte.hu/protected/OktatasiAnyagok/%21Palyazati/sport/Kutatasmodszertan_e.pdf (utolsó megnyitás: 2022.05.18.)
3. Budai, E. (2022): Állatasszisztált terápia.
URL: <https://issuu.com/budaeniko/docs/llatasszisztalt> (utolsó megnyitás: 2022.05.18.)
4. Bush, A., Zarosa, M. (Eds.) (2017): *Animal Integration in Education Guidelines*. Elista Education Centre, Ireland.
URL: <http://www.animalintegrationintheeducationalprogramme.eu/wp-content/uploads/2017/06/ANIMAL-INTEGRATION-IN-EDUCATION-GUIDELINES.pdf> (utolsó megnyitás: 2022.05.18.)
5. Csányi, V. (1994): *Etológia*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.
6. Csányi, V. (2001): *Bukfenc és Jeromos*. Budapest: Vince Kiadó.
7. Dunkel, N. N. (2008): *Az állatasszisztált terápiák alapjai*.
URL: <http://dunkelnorbert.hu/wp-content/uploads/kutyaterapia.pdf> (utolsó megnyitás: 2022.05.18.)
8. Fine, A. H. (Ed.) (2010): *Handbook on Animal-Assisted Therapy: Theoretical Foundations and Guidelines for Practice*. 3rd edition. Amsterdam: Academic Press (Elsevier).
9. Jackson, J. (2012): Animal assisted therapy: The human–animal bond in relation to human health and wellness.
URL:

http://www.winona.edu/counseloreducation/images/justine_jackson_capstone.pdf

(utolsó megnyitás: 2022.05.18.)

10. Köből, E., Hevesi, T. M., Topál, J. (2013): *Állatasszisztált foglalkozások*. Mentor(h)áló 2.0 Program, Szeged: Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar.
URL: http://www.jgypk.hu/mentorhalo/tananyag/Allatasszisztalt_foglalkozasV2/index.html
(utolsó megnyitás: 2024.03.11.)
11. Kruger, K. A., Serpell, A. (2010): Animal-Assisted Interventions in Mental Health. In: Fine, A. H. (Ed.): *Handbook on Animal-Assisted Therapy*. Academic Press, San Diego, 33–48.
12. MATARKA – Magyar folyóiratok tartalomjegyzékeinek kereshető adatbázisa.
URL: https://matarka.hu/cikk_list.php?fusz=151361 (utolsó megnyitás: 2024.08.03.)
13. Németh, G.-né Dr. Andrea (2008): A szociális kompetencia fejlesztésének lehetőségei az iskolában. *Új Pedagógiai Szemle*, 58. évf., 1. sz., 23–34.
URL: <https://epa.oszk.hu/00000/00035/00120/2008-01-ta-Nemeth-Szocialis.html>
(utolsó megnyitás: 2022.05.18.)
14. Sántori, Á. (2021): Gyógyulás kígyóval és csótánnal: az állatasszisztált terápia meglepetései.
URL: <https://tudas.hu/gyogyulas-kigyoval-es-csotannyal-az-allatasszisztalt-terapia-meglepetesei/> (utolsó megnyitás: 2022.05.18.)
15. Szakács, I. R. (2020): Bevezetés a politikatudomány forrásainak tanulmányozásába.
URL: https://eta.bibl.u-szeged.hu/3743/7/EFOP362_olvasolecke7_Szakacs_Ildiko_Reka_Bevezetes_a_politikatudomany_forrasainak_tanulmanyozasaba_20200928.pdf (utolsó megnyitás: 2022.05.18.)
16. Takács, I. (2015): *Állatasszisztált pedagógia és terápia*. Kaposvár: Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar.
17. Topál, J., Hernádi, A. (2011): Gyógyító állatok: Tudomány vagy kuruzslás? *Magyar Tudomány*, 172. évf., 6. sz., 678–686.

URL: <https://epa.oszk.hu/00600/00691/00090/pdf/0678-0686.pdf> (utolsó megnyitás: 2022.05.18.)

18. **27/2009. (XII. 3.) SZMM rendelet** a segítő kutya kiképzésének, vizsgáztatásának és alkalmazhatóságának szabályairól.

URL: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0900027.smm> (utolsó megnyitás: 2022.05.18.)

Nyilatkozat

NYILATKOZAT

a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió¹ nyilvános hozzáféréseről és eredetiségéről

A hallgató neve: HANI VIKTORIA
 A Hallgató Neptun kódja: DLTZR N
 A dolgozat címe: ÁLLATASZLISZTÁLT TERÁPIA
 A megjelenés éve: 2025
 A konzulens intézetének neve: MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM, KAPCSVARI
 A konzulens tanszékének a neve: NEVELÉSTUDOMÁNYI INTÉZET, PEDAGÓGIAI CAMPUS
TANSEK

Kijelentem, hogy az általam benyújtott záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió² egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlant állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkor szellemitulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumába. Tudomásul veszem, hogy a megvédtet és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után

nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumában.

Kelt: 2025 év 04. hó 23. nap

Hani Viktoria
Hallgató aláírása

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törölendő.

² A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törölendő.

Mellékletek

Az állatasszisztált terápiais foglalkozások

Tisztelt Kitöltő!

Hani Viktória vagyok, a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Kaposvári Campusának egy végzős hallgatója. A szakdolgozatomban végzett kutatásom teljesítéséhez kérem Önt az alábbi kérdőív kitöltésére.

A szakdolgozatom témája az "**Állatasszisztált terápia**". A vizsgálat célja, hogy pontosabb képet kapjak a magyarországi állatokkal asszisztált terápiais foglalkozások elterjedéséről, azok elérhetőségi lehetőségeiről.

A kérdőív kitöltésére tehát olyan **pedagógusok, gyógypedagógusok, fejlesztő terápiais szakemberek** válaszait várom, akik rendelkeznek állatasszisztált terápiaival kapcsolatos tapasztalatokkal.

A kérdőív kitöltése kb. 10-15 percet vesz igénybe, a válaszadás anonim és önkéntes. A kérdőívben megadott válaszokat kizárólag a szakdolgozatomhoz fogom felhasználni.

Köszönöm, hogy válaszaival segíti a munkámat!

Hani Viktória

Milyen alapképzéssel rendelkezik jelenleg? *

- gyógypedagógus
- tanító
- óvodapedagógus
- tanár
- pedagógiai asszisztens
- gyógypedagógiai asszisztens
- Egyéb...

Tervez-e a jövőben további képzést/képezéseket szerezni? *

1. Igen
2. Nem

Milyen formában vesz részt az állatasszisztált foglalkozások folyamatában? *

Hosszú szöveges válasz

A terápia megkezdése miatt ki keresi fel a leggyakrabban? *

- szülő
- nagyszülő
- nevelőszülő
- gyám/hivatalos gondviselő
- köznevelési intézmény (óvoda, iskola)
- Egyéb...

Milyen formában keresik fel a leggyakrabban a terápia megkezdése miatt ? *

- email
- telefon
- közösségi médián keresztül (Facebook, Instagram)

A foglalkozásokon résztvevők általában mennyire járnak rendszeresen? *

- 1 – egyszer kipróbálta, de nem jött többé foglalkozásra
- 2 – havonta 1-2 alkalommal jár
- 3 – hetente egyszer jár foglalkozásra
- 4 – hetente többször jár foglalkozásra (2-3 alkalom vagy több)
- 5 – minden nap jár
- Egyéb...

Felnőtteknek is tartanak állatasszisztált foglalkozásokat vagy csak gyerekeknek elérhető jelenleg? *

- csak felnőtteknek
- csak gyerekeknek
- Felnőtteknek és gyerekeknek egyaránt elérhető

Amennyiben az előző kérdésre a csak gyerekeknek opciót jelölte meg, akkor tervezi-e/tervezik-e kibővíteni a felnőttekre is?

1. Igen
2. Nem

Milyen panaszokkal, diagnózisokkal találkozott már eddig egy-egy foglalkozás alkalmával? *

- koordinációs képességek zavara
- szociális képességek hiányossága
- elektív mutizmus
- önbizalomhiány
- agresszív viselkedés miatt
- finommotorikai fejlesztés miatt
- kommunikációs készségek hiányossága
- érzékelési-, észlelési-, emlékezet és figyelemzavar
- Egyéb...

Milyen diagnózisokkal rendelkező személyek esetében a leghatékonyabb az Ön tapasztalatai alapján? *

Hosszú szöveges válasz

Milyen területeken tapasztalnak változásokat a rendszeres foglalkozások mellett? *

Rövid szöveges válasz

Ön szerint az elérhető állatasszisztált foglalkozások mennyisége és szakmai minősége milyen mértékben kielégítő az ország területén? *

- 1 - egyáltalán nem kielégítő
- 2
- 3
- 4
- 5 - nagyon kielégítő

Ha kielégítő, miért gondolja így, ha nem, miért nem? Kérem fejtse ki röviden!

Rövid szöveges válasz

Az állatasszisztált terápiás foglalkozások

B *I* U ↺ ↻

Tisztelt Kitöltő!

Hani Viktória vagyok, a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Kaposvári Campus-nak egy végzős hallgatója. A szakdolgozatomban végzett kutatásom teljesítéséhez kérem Önt az alábbi kérdőív kitöltésére.

A szakdolgozatom témája az "**Állatasszisztált terápia**". A vizsgálat célja, hogy pontosabb képet kapjak a magyarországi állatokkal asszisztált terápiás foglalkozások elterjedéséről, azok elérhetőségi lehetőségeiről.

A kérdőív kitöltésére tehát olyan **szülők, gondviselők, gyámok, nevelőszülők** válaszait várom, akik rendelkeznek állatasszisztált terápiával kapcsolatos tapasztalatokkal.

A kérdőív kitöltése kb. 10-15 percet vesz igénybe, a válaszadás anonim és önkéntes. A kérdőívben megadott válaszokat kizárólag a szakdolgozatomhoz fogom felhasználni.

Köszönöm, hogy válaszaival segíti a munkámat!

Hani Viktória

Milyen problémával keresték fel a foglalkozást? *

- koordinációs képességek fejlesztése
- szociális képességek javítása
- elektív mutizmus oldása
- önbizalom növelése
- agresszív viselkedés csökkentése
- finommozgás fejlesztése
- kommunikációs készség javítása
- érzékelés, észlelés, emlékezet és figyelem fejlesztése

Hogyan jutottak el a foglalkozásra? (Hol találták, ki ajánlotta, ha volt ilyen) *

- interneten találtuk
- szakember ajánlására
- közösségi médián ajánlották
- családtag/ismerős ajánlására
- a gyermekem tanárának javaslatára
- Egyéb...

Mennyire elégedett a gyógypedagógus kolléga felkészültségével, órai hozzáállásával? *

- 1 2 3 4 5
- egyáltalán nem elégedett nagyon elégedett

Mennyire elérhető számukra a foglalkozás helyszíne? *

- 1 – nagyon messze van
- 2 – messze van, de tömegközlekedéssel elérhető
- 3 – nincs nagyon messze, autóval közel van
- 4 – közel van, gyalogosan megközelíthető, városban belül van
- 5 – nagyon közel van, pár perc séta
- Egyéb...

Járnak-e még állatasszisztált foglalkozásra? *

1. Igen
2. Nem

Ha jár/járt, milyen állattal találkozik/találkozott gyermeke a foglalkozás keretein belül? *

- kutya
- macska
- kígyó
- tengerimalac
- hörcsög
- ló/póni
- nyúl/törpenyúl
- egyéb

Amennyiben már nem járnak ilyen jellegű foglalkozásra, kérem röviden indokolja meg, miért? *

- elmúlt/oldódott a probléma
- túl drága volt
- megszűnt a foglalkozás
- nem volt elég hatékony
- Egyéb...

Mennyire hisz/hitt a foglalkozás sikerességében? *

	1	2	3	4	5	
egyáltalán nem	☐	☐	☐	☐	☐	teljes mértékben

Milyen területen/területeken észlelt változást a gyermekén? *

- koordinációs képességek fejlődése
- szociális képességek javulása
- elektív mutizmus oldódott
- megnőtt az önbizalma
- a finommozgása fejlődött
- agresszív viselkedés csökkent/elmúlt
- a kommunikációs készsége javult
- az érzékelése, észlelése, emlékezete és figyelme fejlődött
- Egyéb...

Ajánlaná-e más szülőknek is gyermekeik fejlődése érdekében az állatasszisztált foglalkozásokat? *

- 1 - egyáltalán nem ajánlom
- 2
- 3
- 4
- 5 - nagyon ajánlom